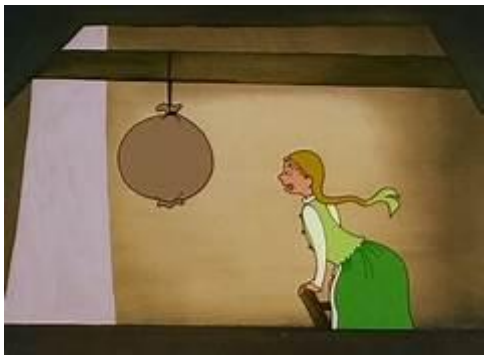
1. A kis gömböc

Volt egyszer a világon, még az Óperenciás-tengeren is túl, egy szegény ember meg egy szegény asszony. Volt nekik három lányuk meg egy kis malacuk. Mikor a malacot már jól meghizlalták, vagy ahogy mondták, annyira, hogy kétujjnyi zsír volt a hátán, megölték. A húsát felrakták a füstre, a gömböcöt pedig felkötötték a padláson a legelső gerendára, a szelemenre. Ötűknek csak annyi volt a kis malac húsa, mint egy eperszem. Már az orja, nyúlja, feje mind elfogyott. Egyszer a szegény asszony ráéhezett a gömböcre, azt mondja hát a legöregebb lányának: - Eredj csak fel, lányom, a padlásra, akaszd le a szelemen gerendáról azt a kis gömböcöt, főzzük meg. Felmegy hát a lány a padlásra; amint a szelemenről le akarja vágni a gömböcöt, csak azt mondja az neki: - Hamm, mindjárt bekaplak - S nem tréfált, hanem igazán bekapta. Lesték, várták odalenn a lányt a gömböccel, hogy jön-e végre. De biza nem haladt. Azt mondja hát az asszony a középső lányának: - Eredj csak fel, lányom, a néném után, mondjad neki, hogy hozza azt a kis gömböcöt. Felmegy hát a másik lány is, szétnéz a padláson, de nem látja sehol nénjét. Azzal odamegy a kémény mellé, s le akarja vágni a kis gömböcöt, de az azt mondja neki: - Már a néném lenyeltem, hamm, téged is bekaplak! Azzal szépen bekapta. Odalenn csak lesi, csak várja a szegény asszony a lányokat. Mikor aztán megsokallta a várakozást, azt mondja a legkisebb lányának: - Eredj csak fel, lányom, hidd le már a néném; azok az isten nélkül valók bizonyosan az aszalt meggyet szemelgetik. Amint felmegy a kislány a padlásra, azt mondja neki a kis gömböc: - Már két néném elnyeltem, hamm, téged is bekaplak! S bekapta azt is. Az asszony már nem tudta mire vélni, hogy hol maradnak azok a lányok oly soká. Felment hát a nyújtófával, hogy majd lehívja őket, de úgy, hogy nem köszönik meg, mert elhányja a hátukon a bőrt. Amint felment, azt mondja neki a kis gömböc: - Három lányod már bekaptam, hamm, téged is bekaplak! Azzal úgy bekapta, hogy még a kisujja se látszott ki. Aztán a gazda, a szegény ember is, mikor már elunta várni a lányait meg a feleségét, felment a padlásra. Amint odamegy a kémény mellé; azt mondja neki a kis gömböc: - Három lányod, feleséged már bekaptam, hamm, téged is bekaplak! És nem teketóriázott sokat, hanem ízibe bekapta; de a rossz kócmadzag már nem bírt meg öt embert, hanem elszakadt, a kis gömböc pedig leesett; azután, hogy feltápászkodott, elkezdett gurulni, s gurult, gurult a garádicson a földre. Amint a kiskapun kigurult, kinn az utcán előtalált egy csoport kaszáló embert, s azt az egész csoportot is mind egy szálig bekapta. Azzal gurult, gurult tovább.

Az országúton előtalált egy regiment katonát. Azokat is minden bagázsitól együtt bekapta. Megint gurult tovább. Nem messzire onnan, az árokparton egy kis kanászgyerek legel tette a csürhét. A disznók szerteszéjjel cserkésztek, a kis kanászgyerek pedig ott ült az árokparton, s a bécsi bicskájával kenyeret, szalonnát evett. Odamegy a kis gömböc a kis kanászgyerekhez is, s azt mondja neki: - Már három lányt apóstól-anyóstól, meg egy csoport kaszás ember egy regement katonával együtt bekaptam, hamm, téged is bekaplak! Hanem amint be akarta kapni, a bécsi bicska megakadt a kis gömböc szájában, az aztán kihasította. Csak úgy özönlött ki belőle a sok katonaság meg a sok ember. Azután ment mindenki a maga dolgára; a kis gömböcöt pedig otthagyták az árokparton kirepedve. Ha a kis gömböcöt a kis kanász bécsi bicskája ki nem hasította volna, az én kis mesém is tovább tartott volna!

2. Kacor király

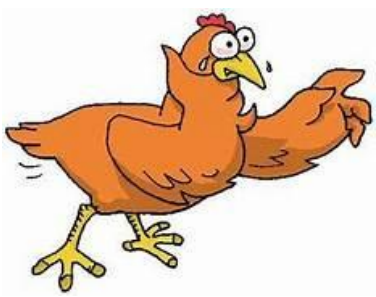
Egyszer volt, hol nem volt, volt egyszer egy özvegyasszony s annak egy macskája. Nagy macska volt már, de éppen olyan nyalánk volt, mintha kis macska lett volna. Egy reggel is mind felnyalta a lábasból a tejet. Megharagudott az özvegyasszony, jól megverte, s elkergette a háztól. A macska elbujdosott a falu végére, s ott nagy szomorúan leült a híd mellé. A híd végén ült egy róka is, lógatta a lompos farkát. A róka sohasem látott macskát, a macska sohasem látott rókát. Mindegyik félt, de egyik sem tudta, mit csináljon. Végtére a róka szólalt meg: - Ugyan, ha meg nem sérteném, nem mondaná meg az úr, hogy miféle nemzetség? - Én vagyok a Kacor király! - Kacor király? Soha hírét nem hallottam! - Bizony pedig hallhattad volna. Minden állatot meg tudok regulázni, olyan nagy a hatalmam. Megszeppent a róka, s nagy alázatosan kérte a macskát, hogy legyen vendége egy kis csirkehúsra. Minthogy már délfelé járt az idő, s a macska nagyon ehetnék volt, nem várt két meghívást. Elindultak hát a róka barlangjába. A macska hamar beletalálta magát a nagy uraságba, s örvendett, hogy a róka olyan tisztelettel szolgálja, mintha valóságos király volna. Urasan is viselkedett, keveset szólott és sokat evett, ebéd után álomra dőlt, s azt parancsolta a rókának, ügyeljen, hogy senki se háborgassa, amíg alszik. A róka kiállott a barlang szájához strázsálni. Hát éppen akkor ment el ott a kis nyúl. - Hallod-e, te kis nyúl, itt ne járj, mert az én uram, a Kacor király alszik; ha kijön, majd nem tudod, merre szaladj; minden állatot megreguláz, olyan nagy a hatalma! Megijedt a kis nyúl, szép lassan elkotródott, s egy tisztáson lekuporodva azon gondolkozott: „Ki lehet az a Kacor király? Soha hírét sem hallottam.” Arra bódorgott egy medve is. Kérdi tőle a nyúl: hova megyen? - Járok egyet, mert nagyon unatkozom. - Jaj, erre ne járj, mert a róka azt mondja, hogy az ő ura, a Kacor király alszik, s ha kijő, majd nem tudod, merre szaladj! Minden állatot megreguláz, olyan nagy a hatalma! - Kacor király? Soha hírét sem hallottam! Már csak azért is arra megyek, legalább meglátom, milyen az a Kacor király. - El is indult a medve a róka barlangja felé. - Hallod-e, te medve - kiált rá a strázsa. - Itt ne járj, mert az én uram, a Kacor király alszik, ha kijő, nem tudod, merre szaladj; minden állatot megreguláz, olyan nagy a hatalma! Erre a medvének inába szállt a bátorsága, szó nélkül megfordult, és visszatért a kis nyúlhoz. Ott találta a kis nyúllal a farkast és a varjút is; panaszolták, hogy ők is éppen úgy jártak. - Ki lehet az a Kacor király? Soha hírét sem hallottuk! - mondták mindnyájan, s mind azon tanakodtak, mit csináljanak, hogy megláthassák. Abban állapodtak meg, hogy meghívják ebédre a rókával együtt.

Mindjárt el is küldték a varjút, meghívni a vendégeket. Mikor a róka meglátta a varjút, nagy méreggel kifutott, s összeszidta, hogy megint alkalmatlankodik. - Eltakarodj innen! Nem megmondtam már? Az én uram a Kacor király; ha kijő, majd nem tudod, merre szaladj; minden állatot megreguláz, olyan nagy a hatalma! - Tudom, nagyon jól tudom; nem is a magam jószántából jöttem ide, hanem a medve, a farkas és a nyúl küldött, hogy meghívjalak benneteket hozzájuk ebédre. - Az már más! Várj egy kicsit. Ezzel bement a róka megjelenteni a dolgot a Kacor királynak. Kisvártatva ki is jött, tudtára adta a varjúnak, hogy a király szívesen fogadta a meghívást, elmennek az ebédre, csak tudják, hova. - Eljövök én holnap értetek, s elvezetlek! A jó hírre a medve, a farkas és a nyúl ugyancsak felütötte a lacikonyháját. A kis nyulat megtették szakácsnak, mert kurta farka van, s így nem könnyen égeti meg magát. A medve fát és vadakat hordott a konyhára. A farkas asztalt terített, és pecsenyét forgatott. Mikor kész volt már az ebéd, a varjú elindult a vendégekért. Egyik fáról a másikra szállott, de nem mert leszállani, hanem csak a fán maradt, s onnan szólítgatta a rókát. - Várj egy kicsit, mindjárt készen leszünk - mondta a róka -, csak még a bajszát pödri ki az én felséges uram. S csakugyan, végre kijött a Kacor király is. Lassan s nagy méltósággal lépdelt elöl. A varjú egyik fáról a másikra szökdécselt, úgy vezette őket. A medve, a farkas és a nyúl nagy várakozásban volt, mind azt mondották: vajon milyen lehet az a Kacor király? Ki-kinéztek az útra, ahonnan a vendégeket várták. - Ott jön, ott jön! Jaj istenem, merre fussak! - kiáltotta a kis nyúl, s ijedtében nekifutott a tűznek. Megpörkölte magát, s ettől olyan bátor lett, hogy fordultában belekapott a farkas képébe, jól végigkarmolta. A farkas azt hitte, hogy ezt csak a medve tehette véle, s ezért jól képen teremtette a medvét. A medve a kis nyúlnak akarta továbbadni az ütést, de a Kacor királyt találta el, aki épp akkor ért oda. Mikor látta, hogy a fenséges Kacor királyt ütötte meg, úgy megrémült, hogy nyaka közé szedte a lábát. A Kacor király meg attól ijedt meg, hogy így nyakon teremtették. Uzsgyi hát, ő is futóra! Elröppent ijedtében a varjú is. Még most is mennek, ha meg nem álltak.

3. A kakas és a pipe

Volt az erdő kellős közepén egy kakas meg egy pipe. Meghalt a gazdájuk, nem volt mit enni nekik. Megéheztek. Találtak aztán egy szem vadkörtét, de a vadkörte nagyobb volt, mint a pipe gégéje. Hát azt mondja a pipe: - Menj gyorsan, kakaskám, hozzál egy kis vizet, mert megfúlok. Szalad a kakaska a kúthoz. - Jaj, édes kutam, adjál vizet, vizet viszem kispipémnek, mert megfúl a vadkörtétől. - Nem adok vizet - mondja a kút -, míg nem hozol koszorút egy szép lánytól. Elment aztán a kakaska a szép lányhoz. - Szép lány, adjál koszorút. - Nem kapsz - mondja a szép lány -, amíg nem hozol tejecskét a tehéntől. Elment a kakaska a tehénhez is. - Tehén, adjál tejecskét, tejecskét viszem a szép lányhoz, szép lány készít koszorút, koszorút viszem a kúthoz, kút ád vizet, vizet viszem pipémnek, mert megfúl a vadkörtétől. - Addig nem adok tejecskét a szép lánynak - mondja a tehén -, míg nem hozol szénát a rétről. Elment a kakaska a réthez. - Rét, adjál szénát, szénát viszem tehénnek, tehén ád tejecskét, tejecskét viszem szép lányhoz, szép lány készít koszorút, koszorút viszem kúthoz kút ád vizet, vizet viszem kispipémnek, mert megfúl a vadkörtétől. - Addig nem adok szénát - mondja a rét -, ameddig a boltba nem mégy kaszáért. Elment a kakaska a boltba: - Bolt, adjál kaszát, kaszát viszem a rétnek, rét ád szénát, szénát viszem tehénnek, tehén ád tejecskét, tejecskét viszem szép lányhoz, szép lány készít koszorút, koszorút viszem kúthoz, kút ád vizet, vizet viszem pipémnek, mert megfúl a vadkörtétől. - Addig nem adok kaszát - mondja a bolt -, ameddig nem hozol pénzt. Akkor szegény kakaska elbúsulta magát, ment gyorsan a szemétdombra kaparászni, ott lelt egy krajcárt, azt elvitte a bolthoz, akkor aztán kapott kaszát, elment a réthez, rét adta a szénát, tette a tehénke elé, tehénke adott tejecskét, vitte a tejecskét a lányhoz, szép lány készít koszorút, koszorút vitte a kúthoz, kút adott vizet, vizet egyenest vitte pipének, épp jókor, mert szegény pipe majdnem utolsót tátogott nagy fuldoklásában. De így gyorsan lenyelte a vizet, a víz levitte a körtét, a körte utat adott a levegőnek, s így a levegőhöz jutott pipe ma is él, ha meg nem halt!

4. Az állatok nyelvén tudó juhász

Hol volt, hol nem volt, még az Óperencián is túlnan volt, az üveghegyen innen volt, kidőlt, bedőlt kemencének egy csepp oldala se volt, teli volt kaláccsal, egy se volt benne. Hát hol volt, hol nem volt, volt egyszer egy juhász. Ahogy a juhait őrizte az erdőben, meglátott messziről egy tüzet. Abban egy rettentő nagy kígyó sírt: - Segítsél ki, te szegényember, jótét helyett jót várj; mert az én édesapám a kígyók királya, és megjutalmazza a te hűségedet. Hát kapta a juhász, levágott egy karót, s azzal kivette a kígyót a tűzből. A kígyó elmászott egy darabon. Felemeltek ott ketten egy nagy követ. A kő alatt lyuk volt, azon lementek a föld alá, a kígyók királyához. Kérdezte a kígyók királya: - Mit kívánsz, te szegényember, amiért a fiam életét megmentetted a haláltól? Azt mondta a szegényember, csak azt kívánja, hogy az állatok nyelvét értse. A kígyók királya megadta, de egy feltétel alatt: hogy azt senkinek se merje elmondani, mert akkor azonnal meghal. Azzal visszajött az ember a földre. Ahogy hazafelé utazott, meglátott egy odvas fát. Ült azon két szarka. Azt mondta egyik a másiknak: - Hej, ha tudnák az emberek, hogy mennyi pénz van ebben az odvas fában, milyen boldogok lennének belőle! A juhász meghallotta, megjegyezte a fát. Elment haza. Később eljött szekérrel a pénzért, hazavitte. Nagygazda lett belőle. Elvette a számadó lányát. Az asszony mindig kérdezgette, hogy honnan van nekik ennyi pénzük. A juhász azt mondta: - Ne kérdezd; az isten adta. Odahaza, a szobában, a kemencenyakon ült két macska. Azt mondja az öreg macska a kis macskának, hogy mivel ő kisebb, s könnyen befér a kamrába, lopjon neki szalonnát. Erre a juhász elnevette magát. Kérdezte a felesége, hogy mit nevet. Elmondta, hogy az öreg macska mit mondott a kis macskának. Kérdezte a felesége, hogy honnan érti azt a beszédet. - Ha te tudnád! De nem szabad megmondanom, mert akkor meghalok. - Mindegy, csak mondjad meg! - mondta a felesége. - Nem lehet! - kötötte magát a juhász. De egyszer vásárra készültek. Az asszony ült a kanca lóra, az ember pedig a csődörre. Az asszony elmaradt egy kicsit. A csődör ekkor rányerített a kancára, hogy miért nem jön hamarább. Ez meg azt mondta: - Könnyű neked, te csak azt a sovány embert viszed, én meg ezt a kövér asszonyt itt e! A juhász ezt mind értette; megint elnevette magát. A felesége most is kérdezte, hogy mit nevet. Hát elmondotta, hogy mit mondott a csődör a kancának. Az asszony rákezdte, hogy mondja meg neki, honnan tudja ő megérteni az állatok nyelvét. De a juhász azt mondta, nem szabad mert mindjárt meghal, ha megmondja. Hazamentek. Odahaza a farkasok elmentek bárányt kérni a kutyáktól.

A kutyák azt mondták, hogy nem lehet, azután mégis négyet odaígértek. De az öreg Bodri kutya azt mondta: - Gyalázatosak, hogy meritek a gazdánk juhait odaadni? A gazda ezt mind értette, a kutyákat szétkergette, csupán a Bodrinak adott egy nagy karéj kenyeret. Hát az asszony ismét kérdezte, honnan tudja ő megérteni az állatok nyelvét. A juhász azt mondta, ő meghal, ha megmondja. Az asszony erre azt mondotta, hogy mindegy, ha meghal is, csak mondja meg. Erre a juhász koporsót csináltatott, és belefeküdt. Még annyit mondott, hogy hadd adjon utoljára a Bodrinak egy darab kenyeret. De a Bodrinak nem kellett, mert nagyon szomorú volt, sajnálta a gazdáját. Hanem ekkor bement egy hetyke kakas, és nagy kényesen ette a kenyér darabot. Azt mondta a Bodri neki: - Ó, te átkozott, gonosz állat, hogy esik jól a kenyér olyan kényelmesen, mikor a drága jó gazdánk most haldoklik? De a kakas azt mondta: - Te bolond! Te is olyan bolond vagy, mint a gazdád; nem tud egy asszonynak parancsolni. Ládd, énnekem húsz feleségem van, mégis tudok mindegyiknek parancsolni. Erre a juhász felugrott, jól megverte a feleségét, hogy többet nem kérdezte, honnan tudja az állatok nyelvét.

5. Nyakigláb, Csupaháj meg Málészáj

Volt egyszer egy szegény ember, annak volt három fia. A legnagyobbikat Nyakiglábnak, a másodikat Csupahájnak, a legkisebbiket Málészájnak hívták. Ezek annyit tudtak enni, hogy az apjuk még kenyérből sem tudott nekik eleget adni. Egyszer azt mondja nekik, hogy menjenek már szolgálni, keressék meg a maguk kenyerét. Kiették már őt mindenéből! Elindult a legnagyobbik, Nyakigláb. Ment, ment soká. Találkozott egy öregemberrel, az felfogadta szolgának egy esztendőre. Ahogy elmúlt az esztendő, az öreg azt mondja neki: - Adok neked egy asztalt, amiért jól szolgáltál. Ennek csak azt kell mondanod: teríts, teríts, asztalkám - és lesz rajta mindenféle! Elfogadod? - Márhogy én? Azzal indult hazafelé. Talált útjában egy kocsmát, oda is betért. Bement mindjárt egy szobába. Teríttetett az asztallal. Jóllakott, aztán kért egy pohár bort. De amíg benn volt, a kocsmáros megleste, hogy mit csinál. Látta, hogy milyen asztala van ennek a legénynek. Hű, ha az ő kocsmájában olyan volna! Ahogy este lett, lefeküdtek. Nyakigláb is jó mélyen elaludt. A kocsmáros meg csak belopózott, és a csodaasztalt kicserélte egy másikkal, amelyik pontosan olyan volt, mint Nyakiglábé. Másnap reggel Nyakigláb újra elindult. Addig ment, míg haza nem ért. Otthon eldicsekedett, hogy milyen asztala van őneki. - No, lássuk! - azt mondják. - Épp jó éhesek vagyunk, mint mindig! Mondta szegény Nyakigláb az asztalnak, hogy „Teríts, teríts, asztalkám!”, de biz az nem terített. Az egész család meg már várta, hogy jóllakjanak. Hogy Nyakigláb így becsapta őket, még üresebbnek érezték a hasukat. Kapták magukat, jól elverték Nyakiglábot. Elindult most már a második gyerek, a Csupaháj. Az is ahhoz az öreghez érkezett, akinél Nyakigláb szolgált. Öt is megfogadták egy esztendőre Mikor kitelt az idő, az öreg őt is magához hívta. - Fiam, a szolgálatodért neked is adok valamit. Itt van egy szamár! Ennek csak azt kell mondani: „Tüsszents, tüsszents, csacsikám!” - s annyi aranyat tüsszent neked, amennyit csak akarsz! Elfogadod? - Egy ilyen jószágot? Csupaháj nagyon megörült a szamárnak. El is indult vele hazafelé. Útközben ő is betért a kocsmába. Evett, ivott, amennyi a bőrébe fért, és azt mondta, hogy majd csak reggel fizet. De a szamarat magával vitte a szobájába. Ahogy este lett, odaállította maga elé, és azt mondta neki:

- Tüsszents, tüsszents, csacsikám! A csacsi hegyezte a fülét, aztán elkezdett tüsszenteni. Tüsszentett is egyvégből olyan sokat, hogy Csupaháj már alig fért a sok aranytól. Felszedte az aranyat, és lefeküdt. De a kocsmáros a kulcslyukon ezt is megleste. Mikor észrevette, hogy Csupaháj már alszik, bement a szobába hozzá, és a szamarat is elcserélte egy másikkal.

Csupaháj vitte haza a csacsit, ő is nagyra volt vele, hogy mit szolgált. De mikor rászólt a szamárra, hogy tüsszentsen, az bizony egyetlen aranyat sem tüsszentett a padlóra, hiába várták. Csupaháj se vitte el szárazon, őt is jól elverték. Szegény apjuk már kétségbe volt esve, hogy egyik gyereke sem tud rajta segíteni. Elindította a legkisebb fiát is, Málészájt. Ez is elvetődött az öregemberhez. Öt is felfogadták egy esztendőre szolgának. Mikor letelt a szolgálata, azt mondja neki az öreg: - Fiam, jutalom nélkül téged sem eresztelek el. Itt van egy zsák, ebben van egy furkó. Ennek csak azt kell mondani: „Ki a zsákból, furkócskám!" - s akkor a furkó kiugrik, s azt verhetsz meg vele, akit akarsz. Málészáj a hóna alá vette a furkót, és elindult vele hazafelé. Neki is útjába esett a kocsma. Már nagyon éhes és szomjas volt. Bement. Evett, ivott, amennyi jólesett. A kocsmáros kérte tőle az árát, de Málészáj nem tudott fizetni, mert egy fillérje sem volt. A kocsmáros elkezdett lármázni, hogy ő bizony elveszi Málészáj gúnyáját, ha nem fizet, vagy pedig becsukatja. Erre Málészájt is elfutotta a méreg, elővette a zsákot, és azt mondta: - Ki a zsákból, furkócskám! Verd meg a kocsmárost! A furkó csak kiugrott a zsákból, neki a kocsmárosnak, és csihi-puhi, elkezdte porolni. A kocsmárosnak hamar elege lett a verésből, elkezdett jajgatni: - Jaj, jaj! Hagyd abba a verést, barátom, visszaadok mindent, amit a bátyáidtól elloptam! Málészáj csak nagyot nézett. - Mit lopott el kend az én bátyáimtól? - Hát a terülj asztalt meg az aranytüsszentő szamarat! De a furkó még folyvást ütötte a kocsmárost ezalatt is. Azt mondja Málészáj: - Jó, ha visszaadod az asztalt meg a szamarat, akkor nem bántalak! Vissza, vissza, furkócskám, a zsákba! A furkó visszament, a kocsmáros meg behozta az asztalt meg a szamarat, és odaadta Málészájnak. Málészáj hazament. Otthon elmondta a testvéreinek, hogyan szerezte vissza az asztalt is meg a szamarat is. Volt már mit enni meg inni, volt pénz is, amennyit akartak. A szegény ember családja így aztán nagyon boldog lett.

6. A róka és a farkas a lakodalomban

Egyszer lakodalom volt egy faluban. A róka megérezte a szagot, s gondolta, jó volna belopódzni oda. Rábeszélte a farkast, hogy menjenek el ők is a lakodalomba. Azt mondja a farkas: - Menjünk! Bár attól félek, hogy megbánjuk. Feleli a róka: - Ne félj semmit, csak gyere velem! Amint bementek az udvarba, a vendégek már mind bent ültek az asztalnál a szobában. Azt mondja a róka: - Te csak húzódj meg itt, farkas koma! Én majd megszimatolom, hogy hol menjünk be. A róka szaglászott, aztán szép óvatosan bement a tornácra. „Elébb bemegyek a kamrába" - gondolta magában. Keresi is a kamrát. A tornácon nem volt senki. Végre megtalálja, s megnyitja a kamraajtót. Látja, hogy mennyi bor meg pálinka van ott. A sok sütemény is mind ott volt. „No, ide jó lesz behúzódni" - gondolta. Hívta a farkas komáját is. Odasettenkedtek most már mindketten. Éppen nekikezdtek volna a süteménynek, akkor veszi észre a róka, hogy van ott jó fazék töltött káposzta is. Odaszól a farkasnak: - Ezt lesz jó megkóstolni legelébb! Nekiestek hát előbb a káposztának. Aztán vették sorra a kalácsot, kürtőst, fánkot, a csörögét. Azt mondja a farkas: - No, most már, róka koma, jó lenne valamit inni is. Csapra ütöttek egy nagy hordót, s nekifogtak az ivásnak. Annyit ittak, hogy végül is berúgtak. Nekikezdtek dudorászni! Egyik jobban ordított, mint a másik. De a rókának mégis volt annyi esze, ha be is volt rúgva, hogy a küszöb alatt vájjon egy lyukat, ahol ki tudjon bújni, ha veszedelembe jut. Benn a szobában a vendégek közben megették a levest. Indul a szakácsné, hogy a leves után feltálalja a káposztát a vendégeknek. Mikor megnyitja a kamraajtót, szinte meghal ijedtében attól, amit lát: egy részeg róka meg egy részeg farkas összeölelkezve dalol! Szalad be a vendégekhez, s mondja rémülten, hogy mit látott! Azok nem akarták hinni, azt gondolták, afféle lakodalmi tréfa. De egypáran mégis kimentek. Mire kiértek, a róka neszt fogott, s már kibújt a lyukon. Csak a farkast lelték ott. Neki! A szegény farkast úgy elverték, hogy csak úgy zörgött a csontja. Alig tudott kivánszorogni a kamrából. A róka közben szaladt, iszkolt a falu végére. Ott lefeküdt egy csomó pozdorjára, s elaludt. Egyszer csak arra ébredt fel, hogy nagyon lökdösi valami. Felnyitja a szemét nagy álmosan, nézi, hogy ki az, hát - nicsak, farkas komája! A szegény farkas alig tudott menni a részegségtől, meg attól, hogy minden oldalbordája meg volt dagadva. Jajgatott ugyancsak a rókának: - Menni se tudok! Azt feleli neki bosszúsan a róka: - Mit jajgatsz? A te csontod csak meg van dagadva, de az enyém, lám, mind kívül lóg az oldalamon. Látod, milyen fehér? - azzal mutatja azt a pozdorját ami ráragadt, ahol aludt.

Csak könyörgött a farkas, hogy vegye fel a hátára őt a róka. Mert itt lepik az emberek! Jönnek! Mondja neki a róka: - Hogy vegyelek, mikor az én csontom, látod, kívül lóg a szőrömön? Vegyél inkább fel te engemet, vigyél. A bolond farkasnak részeg fővel csak annyi esze volt, hogy mégis nekidurálta magát, s felvette. Elindult, s vitte a hátán. A róka meg csak vigyorgott magában a farkas hátán. Végül is nagy elégedetten dudorászni kezdett. - Vert visz veretlent, vert visz veretlent. Azt mondja a farkas: - Mit pusmogsz te ott a hátamon, róka koma? Azt mondja a róka: - Jaj, kedves komám, azt mondom, hogy veretlen visz vertet, veretlen visz vertet. A farkas most már tisztán megértette, hogy mit mond a róka. Akkor már jó messze elvitte volt a rókát. Megharagudott hát, s ledobta a hátáról a rókát, de úgy, hogy most a róka oldalbordája is megreccsent. Fölugrott mérgesen a róka, neki a farkasnak! Csihi-puhi, zim-zum! Oda, ahol puha, ne törjön a csontja! Úgy egymásnak akaszkodtak, se láttak, se hallottak. Azt se vették észre, amikor a vendégek odaértek, közrevették, s vitték vissza őket olyan haddelhadd lagzira, hogy amíg élnek, megemlegetik.

7. A muzsikáló ezüstkecske

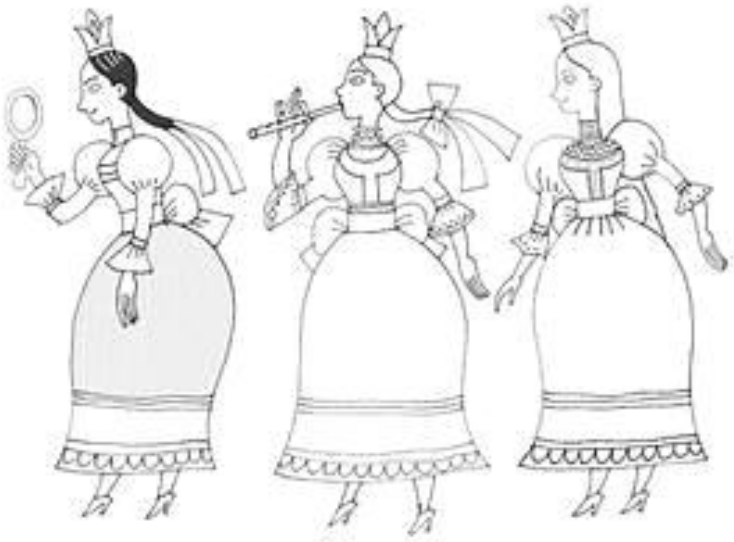
Hol volt, hol nem volt, volt a világon egy muzsikaszerető öreg király. Építtetett az olyan palotát, hogy még a fala is alabástromból volt. Vagyis olyan szép volt az a palota, hogy aki elment mellette, meg nem állhatta, hogy meg ne nézze, minél közelebbről, s meg ne tapogassa. A király meg nagyon, de nagyon féltette a palotáját. Éjjel-nappal egy katonával őriztette, hogy a palota szép fehér falát valaki be ne találja piszkolni. Áll, álldogál a katona a ház előtt egy téli éjszaka is. Gyönyörű holdas éjszaka volt, de nagyon-nagyon hideg volt. Elgondolta hát ugyancsak magában a szegény katona, hogy de jó is ezeknek a nagy uraknak! A holdvilág sütött szépen, a hó meg csikorgott-nyikorgott a katona lába alatt. Elgondolta most a katona megint, hogyha a király volna itt az őr, ő maga meg a király, akkor bizony ő aludna a jó helyen, s helyette a király sopánkodna az időre. Gondolt egyet. Elővett egy darab szenet, s írta nagy betűkkel a ház falára ezt, hogy: Akinek pénze van, az mindent megtehet, Akinek pénze nincs, semmire se mehet! Mert úgy belefeledkezett ebbe a gondolatba, hogy nem jutott az eszébe hisz ő épp arra van odarendelve, hogy a fal tisztaságát őrizze. S lám most meg ő piszkolta be! Reggel mentek most is már korán a vizitálók, hogy lássák, nem történt-e valami. Meglátták a falon az írást. Mindjárt elővették persze a katonát: ki tette? Ő, szegény - mit tehetett? Vállalta, hogy ő írta be a falat. Miért? Mert igazán azt hiszi, hogy a pénz minden. Viszik a király elé. Mondja neki a király: - Egyszóval neked csak a pénz hiányzik? Feleli bátran most már a katona: - Az, fölséges uram! - Akkor meghalsz! - mondja erre a király. De a királylánynak nagyon megtetszett az egyenes válasz, meg maga a katona is. Kegyelmet könyörgött neki. - Jó - mondta a király. - Én nem bántom. De majd magától a pénztől kap leckét a szemtelenségéért! Volt a királynak a palota mellett egy nagy kertje, oda sarkallt a város szélére. A király büntetésből annak a kertnek a végébe falaztatta be a katonát, egy kamrába, a kőkerítés alá. És amiért arra panaszkodott hogy neki semmi pénze nincsen, adott neki oda temérdek pénzt, aranyat meg ezüstöt. Hogy hát most mulassa magát, most már megvan mindene! A királylány most még jobban elszomorodott. Mit tegyen? Volt a városban egy aranyműves. A lány attól kért tanácsot. Az aranyműves szegény volt. Éjszaka elment oda, ahol a katona volt befalazva. Lyukat fúrt a kőkerítés falán, s beszólt a katonának, hogy adjon neki a pénzből, az aranyból meg az ezüstből, ő majd visz érte neki mindennap ételt. A katona beleegyezett. De a lány csak tovább tanakodott, hogyan engesztelhetné meg az apját. Végre rájött. Az aranyművessel egy szálig mind elhordatta a kincset.

A befalazott katona így nem halt éhen, sőt egészen tűrhető sora volt. Az aranyműves meg otthon a sok aranyból s ezüstből egy kecskét csinált. Mégpedig olyant, hogy belül üres volt, egy ember bele tudott ülni. Ráadásul a kecske olyan szépen tudott muzsikálni, hogy ha azt valaki meghallotta, minden baját elfelejtette, és csak azt a muzsikát hallgatta. Mikor a mester készen volt vele, kibontotta a katona kamrájának a falát ott a kert végén, s odaadta neki, hogy ha megunja magát, muzsikáljon vele. De főleg akkor muzsikáltasson vele, ha kamrája fölött a király lépteit hallja. Egyszer a király, ahogy sétálgatott a kertjében, épp arra talált járkálni, amerre a katona be volt falazva. Hallott valamit: mintha valami szép muzsikaszó jönne valahonnan. Mi lehet az; s honnan? Nézegetett a király erre is, arra is, de csak nem tudta kitapasztalni, honnan jön a szép zene. Másnap a lányával meg a miniszterével ment ki a kertbe. Mégis kőműves legényeket hívatott, felásatta a földet, ahonnan a muzsikaszót hallotta. Ástak a legények, ástak, egyszer csak ráakadtak a gödörre, aztán a föld alatti kamrára, ahova a katonát valaha betették. De a kamrában most nem volt egyéb egy ezüstkecskénél. Abból dőlt még akkor is a nóta, amikor kiemelték, de úgy, mint az eső az esőzsákból. Fogta a király a zenélő kecskét, bevitte a szobájába. Nézegették elölről is, hátulról is, de csak nem tudták, miképp s hol szólhat benne az a gyönyörűséges muzsika. Nagy keresés, toporgás után vette észre a király, hogy a kecske hasán egy helyen kulcslyuk van. Próbálták nyitogatni, de nem volt hozzá kulcsuk. Elhívatták a város aranyműveseit, de azok se tudtak vele boldogulni. Utoljára ahhoz az aranyműveshez küldtek, aki a kecskét csinálta. Az aztán kinyitotta, amikor ráparancsoltak. De a király csak akkor nézett nagyot, amikor a kinyitott kecskéből egy katona lépett elő. - Ki vagy? - kiáltott rá a király. A katona rögtön vigyázzba vágta magát. - Felséges uram, én vagyok az, akit ezelőtt régen felséged befalaztatott, mert a palota falára azt írtam, hogy a pénz minden. Nem volt igazam. - Hát mi ér annál is többet? - kérdezte a király. A katona megnézte a király mellett az aranyművest, aki neki enni hordott, s azt felelte: - Másodszor az, ha az embert megsegítik! - És először? - kérdezte a király csodálkozva a furcsa válaszon. A katona szeme most a királykisasszonyon állapodott meg. Ezt felelte: - Először, ha az embert szívvel megszeretik. A királykisasszony nagyot pirult, de a király annál nagyobbat nevetett a katona talpraesettségén. Most értette csak meg, mi történt. Gondolt ő is erre egy okosat. Azt gondolta, hogy azon nyomban a katonának adja feleségül a lányát. Rögtön meg is tartották a lakodalmat. Muzsikusokat nem kellett hívni, az ezüstkecske muzsikált, három nap, három éjjel, de még azután is egy délelőtt.

8. Jávorfából furulyácska

Volt a világon egy király, annak három lánya. Kiküldte egyszer az erdőbe földiepret szedni. Megmondta nekik: aki leghamarabb teli szedi a kosarát, annak vesz legszebb ruhát. A legkisebb lány volt amúgy is legszorgalmasabb, hamar teliszedte a kosarát. A két öregebb alig szedett valamit, mással töltötték az időt. Amikor észrevették, hogy húguk nyerte meg a versenyt, elöntötte őket a rossz irigység. Azt mondja a legöregebb halkan a középsőnek: - Mit szól majd apánk, ha látja, hogy ilyen keveset szedtünk? A húgunk meg teliszedte a kosarát! Majd megkérdezi: mit csináltunk? Mit felelünk? Hogy ki ne kapjunk, üssük agyon inkább a húgunkat. Otthon azt mondjuk: elveszett az erdőben! Kerestük sokáig, azért is nem tudtuk teliszedni a kosarunkat, azért jöttünk ilyen későn haza. A középső lány nem akart beleegyezni, de a legöregebb végül mégis csak agyonütötte a szegény legkisebbet. Azután elásta. Otthon az apjuknak azt hazudták, hogy a kis húguk elveszett az erdőben, keresték mindenfelé, de nem találták, azért is nem szedhettek a nagy kereséstől elég epret, rájuk esteledett, alig tudtak ők is hazajönni! A király igen nagyon sajnálta a kislányát, bánatosan megsiratta, ő volt a legjobb a lányai közt. A szegény legkisebbik királylányból pedig ott künn az erdőben jávorfácska nőtt. Tavasszal juhász legeltetett azon a tájon. Amint egyszer a jávorfácska felé ment, gondolt egyet, levágott róla egy ágat, és furulyát csinált belőle. Mindjárt meg is próbálta, belefújt. De a furulya mindig csak ezt szólta: Fújjad, fújjad, juhászlegény! Én is voltam királylányka, Királylányból jávorfácska, Jávorfából furulyácska. Arra ment egyszer maga a király is, hallgatta, hogy mit mond a furulya. Mindig a kislányára gondolt. Most az jutott eszébe, milyen rejtelmesen tűnt is el az ő kislánya az erdőben. Megkérdezte a juhászt, hol vette a furulyát. Felelte a juhász: - Itt vágtam az erdőben. Gondolt egyet a király: - Add csak ide azt a furulyát. A juhász odaadta a furulyát. A király a szájához vette, belefújt. S a furulya most ezt szólta: Fújjad, fújjad, királyatyám! Én is voltam királylányka, Királylányból jávorfácska, Jávorfából furulyácska. Megvette a király azon nyomban a juhászlegénytől a furulyát, hazavitte, odaadta a feleségének, hogy fújja meg az is. Mikor a királyné fújta, ezt mondta a furulya: - Fújjad, fújjad, királyanyám! Én is voltam királylányka, Királylányból jávorfácska, Jávorfából furulyácska. Hallgatják mindketten, hogy mit mond a furulya. A királyné már régóta abban a hitben volt, hogy többet tudnak a lányai a kis húguk elvesztéséről, mint amennyit mondanak. Behívatja hát őket. Ahogy belépnek, a királyné odaadja a kisebbik lányának, hogy fújja meg a furulyát.

A furulya azon nyomban elkezdi: Fújjad, fújjad, rossz nénécském! Én is voltam királylányka, Királylányból jávorfácska, Jávorfából furulyácska. - Most fújd meg te - mondta a királyné a legöregebbik lányának. De bizony az már nem akarta. De nem térhetett ki. Kezébe nyomták a furulyát, meg kellett fújnia. Alighogy megfújta, a furulya máris elkezdte: Fújjad, fújjad, én gyilkosom! Én is voltam királylányka, Királylányból jávorfácska, Jávorfából furulyácska. A gonosz testvér kiejtette kezéből a furulyát. Aztán térdre csuklott, úgy szánta bánta bűnét, s rimánkodott kegyelemért. De a király rögtön kiparancsolta a házából, a fővárosból, az egész országból azzal, hogyha visszatér, a fejét veszik. Az erdőben nőtt jávorfácskát pedig nagy gonddal kiásatta, és az ablaka alá ültette.

9. A hiú király

Egyszer volt, hol nem volt, még az Óperenciás-tengeren is túl, volt egy szegény ember. Volt annak három fia. Egyszer a király kihirdette az egész országban, hogy annak adja a lányát, aki előtte olyat tud mondani, amit ő el nem hisz. Meghallja ezt a szegény ember legöregebb fia, akit Péternek hívtak, kapja, fogja, elmegy a királyhoz. Megmondja egy szolgának, hogy ő beszélni akar a királlyal. A király mindjárt gondolta, hogy mit akar a legény, de nem szólt senkinek, csak azt parancsolta, hogy eresszék be tüstént azt a legényt. Mert akkor már annyi királyfi meg isten tudja, micsoda nagy úr megfordult a király előtt, mint a csillag az égen, mint a fűszál a réten - s mind a királykisasszonyt akarta elvenni. De biz ott egy se tudott olyat mondani, amit a király el ne hitt volna. Bemegy hát Péter a királyhoz, köszön neki: - Jó napot adjon isten, király uram! - Adjon isten neked is, fiam! Mi járatban vagy? - Én bizony házasodni akarok, uram király! - Jól van, fiam, hát aztán mire vinnéd az asszonyt? - Tudja az isten! Majd csak eltartanám valahogy. Van háza az apámnak, meg egy kis földje is. - Elhiszem, fiam - mondja a király. - Aztán meg van három darab marhánk is. - Azt is elhiszem. - Most nemrégiben a trágya annyira meggyűlt az udvarunkon, hogy már nem is fértünk tőle. - Elhiszem. - Egyszer azt mondja az apánk: „Fiaim! hordjátok ki ezt a trágyát arra a kis földre, majd talán használ neki valamit.” - Elhiszem. - Mink aztán kihordtuk a trágyát, három hétig, két kocsin. - Elhiszem. - Hanem tévedésből a szomszéd földjére hordtuk ki mind egy szálig. - Elhiszem. - Mikor ez is megvolt, hazamentem, megmondtam az apámnak. - Elhiszem. - Akkor aztán én, az édesapám meg a két kisebb testvérem, úgy négyecskén kimentünk a földünkre. - Elhiszem. - Aztán megfogtuk a szomszédunk földjének a négy sarkát, mint az asztalterítőt szokás, és a trágyát róla a mi földünkre fordítottuk. - Elhiszem. - Azután a földünket teleszórtuk fűmaggal. - Elhiszem. - Aztán olyan sűrű erdő nőtt rajta, hogy ki látott olyat, ki nem. - Elhiszem. - Az apám aztán sajnálta kivágatni a gyönyörű fákat: hát vett egy falka disznót. - Elhiszem. - Aztán a fölséged öregapját megfogadta kanásznak! - Hazudsz! Akasztófára...! - Hanem a királynak hirtelen eszébe jutott a fogadása. Mit tehetett, rögtön papot, jegyzőt hívatott, a szegény ember fiával összeadta a lányát. Csaptak akkora lakodalmat, hogy hét országra szólt a híre. Még az árva gyerekeknek is akkora kalácsot adtak a kezükbe, mint a karom; volt lé meg lé, hát még a sok hús nélkül való lé! Gallér híján köpönyeg, Hazudtam, mert volt kinek

10. A rest macska

Egy legény elvett feleségül egy dologtalan gazdag lányt; ráadásul még azt is megfogadta, hogy sohasem veri meg. A menyecske sohasem dolgozott, hanem csak járt házról házra pletykálkodni, s egyéb hitvány dolgot művelni. Nem verte meg az ura egyszer sem. Hanem egyszer egy reggel, mikor dologra ment, így szólott a macskához: - Azt parancsolom neked, te macska, hogy míg én odaleszek, te mindent dolgozz, amit kell! A házat szépen kitakarítsd, délre ételt készíts, s még egy orsó fonalat is fonj, mert ha nem, mikor hazajövök, úgy megverlek, hogy megemlegeted! A macska a tűzhelyen szunyókált, jámboran végighallgatta a beszédet. De az asszony azt gondolta magában, hogy ez az én emberem megbolondult! S azt mondja: - Kelmed, uram, miért parancsol olyanokat annak a macskának? Hisz nem tud az ilyen parancsnak megfelelni! - Tud, nem tud, nekem mindegy, feleség! - azt mondja az ember - nekem nincs más, akinek parancsoljak! De ha ő mindazt meg nem teszi, meglásd, úgy megverem, hogy sokért elkerülte volna! Avval ment a dolgára. Az asszony pedig biztatni kezdte a macskát: - Dolgozz, macska, mert megver az uram! De a macska nem dolgozott. Hazajön a gazda, széjjelnéz, s hát minden rosszul van. Előrántja a macskát, felköti a felesége hátára, s addig veri, míg a felesége imádkozni nem kezd: - Ne üsse többet azt a macskát, nem hibás az, nem tud az azokhoz a dolgokhoz! - Fogadod hát, hogy helyette mindent véghez viszel? - kérdi az ura. - Véghez viszek még többet is, mint amennyit kelmed neki parancsolt, csak ne üsse többet szegényt! - felelé az asszony. A menyecske hazafutott az anyjához, elpanaszolta a dolgot. Másnap reggel is megparancsolta a gazda a macskának, mit tegyen. De a macska most sem tett semmit. A gazda hát ismét jól megverte a felesége hátán. Az ifjasszony akkor is hazafutott panaszra, de az apja úgy visszakergette, hogy a lába sem érte a földet. Harmadik reggel is elmondta a gazda a macskának a harmadik parancsolatot. A macska már végighallgatni sem tudta, úgy meg volt ijedve. De hát most sem dolgozott semmit. Hanem most mindent eligazított helyette az asszony: tüzet tett, vizet hozott, ételt készített, sepregetett. Elvégzett mindent, amit kellett. Úgy megesett a lelke azon a szegény macskán; azon, hogy amikor az ura azt veri, kínjában a macska az ő hátába aggatja a körmét. Meg azon, hogy a kétrétű ostornak a vége a macskán túl az ő hátát is megjárkálta minden ütéssel. Mikor az ura hazajött, hát minden jól van! Az asszony örömmel terítette meg az asztalt, az ura elé tette. Jóllaktak jókedvvel. Azután mindennap úgy volt. A macska többször nem verődött meg, s a menyecskéből olyan gazdasszony lett!

11. A szamárrá változott barát

Egyszer egy ember két szamarával szántogatott az erdő szélén. Gallyakért bement az erdőbe, addig a két szamár ott maradt az ekébe fogva. Arra ment két barátpap, akiknek a szekerét csak egy szamár húzta. Vagy mit mondok! Csak húzta volna, de már az éhségtől alig bírta. Meglátják az erdő szélén a két szamarat. Összebeszéltek, hogy az egyik jó lesz nekik. Azzal odamentek az ekéhez. Az egyik barát a bal oldali szamarat kifogta és elvezette. A másik barát magára vette annak a szamárnak a szerszámját amelyet társa elvezetett. Úgy állt ott az eke előtt, míg a gazda meg nem jött. Az csak nagyot nézett. - Hát maga mit keres itt? Aztán hová tette a másik szamarat? - kérdi a baráttól. Az meg azt mondja: - Gazduram, én eddig el voltam átkozva. Most az időm lejárt, emberré váltam. A szántóvető ember csodálkozva nézett rá, azt mondta: - Ejnye, de sokat is megvertem én magát, de hát úgy látom, nem ártott meg. Hanem, ha már így van, menjen el, amerre lát! Leszedte róla a szerszámot, és elengedte. A másik barát az erdő szélén várta. Még egy-két napig vándoroltak, aztán az egyik faluban a lopott szamárral kiálltak a vásárba. Mikor a szamarat eladták, hazamentek. A vásárra a gazda is elment, hogy párját keressen az elveszett szamárnak. Ahogy ott bolyong, a sok eladó szamár közt meglátja a magáét. Nem tudta elgondolni, hogy a barátból hogyan lehetett ismét szamár. Odament hozzá, és a fülébe súgta: - Tisztelendő úr, hiába áll itt, én már úgyse veszem meg magát még egyszer! Azzal elfordult, és egy másik szamarat vett.

12. Három kívánság

Hol volt, hol nem volt, elég az, hogy volt egyszer egy szegény ember meg annak a felesége. Egyszer az asszony előbb került haza a mezőről, mint a férje, és azon főtt nagyon a feje, mit készítsen vacsorára. Megcsinálta a tüzet, mást nem tudott, egy kis leveshez tett föl vizet. Arra gondolt közben, hogy miért is olyan szegények, hogy miért nem tudja egyszer meglepni az urát egy jó vacsorával. Amint ezt gondolta, hallott valami suhanást maga mellett, hát egy tündér száll eléje. Meg volt bizony illetődve a szegény kis asszony, most látott először tündért. Az pedig meg is szólalt, azt mondta: - Na, nem bánom, te szegény asszony, legyen három kívánságod, majd meglátom, mennyi eszed lesz magadhoz. - Azzal el is tűnt, ahogyan jött, a tündér. Hát az asszony hitt is meg nem is a szemének és a fülének, de azért az első kívánság már megszületett a fejében. Egy szál kolbászt kívánt azzal, hogy úgyse lesz belőle semmi. De abban a pillanatban már szállt is le a kéményből egy lábas, benne a szép szál kolbász. Oda kellett csak tenni a tűz fölé a lábast, volt abban zsír is bőven. Mikor beállított az ember, volt szájtátás, mert már tele volt a konyha jó szagokkal. Amikor az asszony elmondta, mi történt, hát mindjárt elkezdtek tanakodni, mi legyen még a két kívánság. Az ember lovat, tinót, malacot akart, az asszony meg mást, nem tudtak megegyezni. Csak vitáztak, mintha éhesek se lettek volna. Az ember tömködte a pipáját, nyúlt a parázsért, de olyan ügyetlenül csinálta, hogy feldöntötte a lábast kolbászostul. Persze hogy megijedt az asszony, kapkodott mind járt, hogy kirántsa a kolbászt a tűz közül, és szidta az urát: - Nőtt volna inkább az orrodra, mint a tűzbe fordítod ezt a kolbászt! Na hiszen, ez kellett csak! A kolbász már ott lógott az ember orrán. Megijedt az asszony, próbálta, hogy leszakítja a kolbászt a férje orráról, de az úgy odanőtt hogy azt onnan le nem lehetett szakítani. Tudták már mind a ketten, ha valami vagyont kívánnak harmadikra, az meglesz, de hát mi lesz akkor a kolbásszal? - Majd levágjuk - mondta az asszony. - De én nem engedem - feleselt az ember -, most már, ha így van, kívánjuk vissza a lábasba, aztán kész. - De hát a tinó, a ló, meg a malac! - így az asszony. Az ember erre azt felelte: - De hát ilyen bajusszal csak nem járhatok, te hogy csókolsz meg, ha kolbász lóg le az orromról! Na, végül csakugyan az lett, az volt a harmadik kívánság, hogy a kolbász menjen vissza a lábasba. Most láthattak csak vacsorához, de nem nagyon ízlett szegényeknek a jó falat, még mindig azon zsörtölődtek, ki volt az oka, hogy ezután is már csak olyan szegények lesznek, mint voltak.

13. Az öreg halász és nagyravágyó felesége

Hol volt, hol nem volt, hetedhét országon is túl, volt egy öreg halász. Volt neki egy nagyravágyó felesége. Egyszer elment az öreg halász a tengerre, halászni. Hamarosan fogott egy gyönyörű szép, nagy pontyot. És csodák csodája egyszer csak megszólal a ponty: - Te szegény halászember, engedj el engem! Úgy megjutalmazlak, hogy nem bánod meg soha életedben. Minden kívánságod teljesül. Hát az öreg halász a nagy könyörgésre a pontyot visszaengedte a tengerbe. Hazamegy, kérdezi a felesége: - No, mit fogtál? Hoztál-e valamit? - Fogtam én egy nagyon szép pontyot. - Hát miért nem hoztad haza? - Úgy könyörgött szegény, hogy engedjem el. Minden kívánságunkat teljesíti. - Hát akkor eredj vissza hozzá, és mondd meg neki, hogy egy nagyon szép házat szeretnék. Mert csak egy kis kunyhóban laktak a tenger partján. Visszaballagott a halászember a tenger partjára. Odaállt a víz szélére, és hangosan mondta: - Hallod-e, te ponty! Az én feleségem azt üzeni, hogy a tenger partján teremts egy szép kis házat! Kisvártatva felbukkan a ponty, és megszólal: - Eredj haza, jó ember! Úgy van, amint kívánta! Hát valóban, ahogy hazaér, gyönyörű szép házuk lett. A felesége ott sürög-forog a konyhában. Egy ideig nagyon boldog volt. De egyszer csak megint azt mondja a felesége: - Hallod-e, eredj vissza ahhoz a pontyhoz, mondd meg neki, hogy a házat meguntam, adjon egy kastélyt, és hogy grófok lehessünk! Ismét elment az ember a tenger szélére. Azt kiáltja: - Hallod-e, te ponty! Az a ringy-rongy, az én feleségem, mindig pöröl vélem! Egy kis idő elteltével felbukkan a hal, azt kérdi: - Hát mit akar a te feleséged? - Kastélyt akar, meg hogy grófok legyünk! - Eredj haza, úgy van, amint kívánta! Hát ahogy hazaért, látta a gyönyörű szép kastélyt, és a felesége mint grófnő kényeskedett egyik szobából a másikba. - Most már csak meg vagy elégedve? A felesége nagyon boldog volt. Másnap reggel, alighogy megébrednek, azt mondja az asszony: - Hallod-e! Eredj ahhoz a pontyhoz, és mondd neki, hogy királyné szeretnék lenni, és palotában lakni. A szegény halászember, mit volt neki mit tenni, ismét elballagott szomorúan a víz szélére.

Azt kiáltja: - Hallod-e, te ponty! Az a ringy-rongy, az én feleségem, mindig pöröl vélem. Eltelik egy kis idő, előjön a hal, és kérdi: - Hát most mit akar a te feleséged? - Királyné szeretne lenni, palotában lakni! - Eredj haza! Úgy van, amint kívánta! Ahogy hazaér a szegény ember, nem győz csodálkozni: a gyönyörű palota, a sok fényes katona majd elvette szemevilágát. Mind vigyázzba vágták magukat a szegény halász előtt, amikor elhaladt előttük. Mikor végre bejutott a hosszú lépcsőn, sok szobán keresztül, kérdi a feleségét: -

No, asszony, meg vagy-e már elégedve a sorsoddal? - Meg - feleli az asszony boldogan. Alighogy megvirradt másnap, azt mondja az asszony: - Hallod-e, eredj vissza ahhoz a pontyhoz, és mondd meg neki, hogy most már császárné szeretnék lenni, és olyan palotát, várakat akarok, amilyen a világon sincs. Hát csak addig erősködött, hogy vissza kellett mennie a szegény halásznak a víz szélére. Mondja nagy szomorúan: - Hallod-e, te ponty! Az a ringy-rongy, az én feleségem, mindig pöröl vélem. Zavaros lett a tenger vize, hullámzott, és csak sokára jött elő a ponty, mérgesen: - Hát mit akar a te feleséged? - Most meg császárné szeretne lenni, és olyan palotát és várakat, amilyen a világon sincs. - Igaz, hogy ezért sem dolgozott - mondja a ponty -, nem is érdemli, de menj haza, úgy van, ahogy kívánta! Hazament a szegény ember. Alig tért magához a nagy ámulattól, olyan fényes paloták, várak és udvari népség volt mindenütt. Azt kérdi a feleségétől: - Most már csak meg vagy elégedve, mert én többet nem megyek vissza a pontyhoz! Az asszony nagyon boldognak is látszott. De másnapra kelve ismét csak azt mondja az urának: - Hallod-e! Eredj vissza ahhoz a pontyhoz, és mondd neki, hogy én a világ úrnője szeretnék lenni Azt akarom, hogy mindenki nekem hódoljon, és leboruljanak az emberek a lábam előtt. A birodalmam a világ egyik végétől a másikig érjen! Hiába tiltakozott, szabódott a szegény halász, csak vissza kellett mennie. Mondja szomorúan: - Hallod-e, te ponty! Az a ringy-rongy, az én feleségem, mindig pöröl vélem. Ott kellett állnia nagyon sokáig. A tenger haragos lett, hányta a habot, tajtékzott, és úgy hullámzott, mint még soha. Egy helyen zavaros lett a víz, és nagyon-nagyon sokára felbukkant a hal. - Mit akar a te feleséged? - A világ úrnője akar lenni, és hogy a világon mindenki a lába elé boruljon. - Jól van - mondja a hal -, ha azt hiszi, hogy munka nélkül élhet, és másokon uralkodhatik, hát legyetek ismét halászok. Eredj haza, megtalálod őt a halászkunyhóban! Úgy is lett. Ott találta a szegény halász a kis halászkunyhóját, és benne a feleségét. Ettől kezdve szorgalmas és ügyes asszony lett. Még talán máig is élnek, ha meg nem haltak.

14. A három vándorló

Egyszer összekerült három jó eszű vándorló mesterlegény. Volt azoknak mindenük a széles világon, csak pénzük nem. Pedig most nagyon kellett volna, mert az egyiknek az anyja igen nagy betegségbe esett. Már a faluvégi kis háza is rámént a patikára meg a doktorra, kocsira, révre. Törték a fejüket: hogyan tehetnének szert egy kis pénzre. Azt mondja végre az egyik: - Tudjátok-e, hogyan lesz? Egertől Pestig nincs még egy olyan zsugori gazdag, mint itt a révész, akire anyám panaszkodik. Gondoltam egyet. Én kinevezem magam Szent Péternek. Te, komám, légy Szent Pál, te meg Szent János. Én eladom, ha kell, a csizmámat, köpenyemet. Annak az árán kerítünk valahonnan egy szép nagy halat, egy jó magosra sült nagy kenyeret meg egy kupa jó bort. A többit bízzátok rám. Úgy is lett. Útba ejtették egy halász kunyhóját. Vettek tőle egy szép nagy halat. Aztán a sütő asszonynál egy kenyeret. A kocsmárosnál egy jó korsó bort. A sekrestyéstől kölcsönkértek egy nagy selyempalástot s két fehér inget. A palástot Szent Péter vette magára, a legöregebb vándorló, az ingeket meg a két másik; még süveget is nyírtak papírból, azt tették a fejükre. Mentek aztán a révészhez. Bekopogtattak. - Szabad! - mondta a révész. Az asztalon égett egy kis mécses. Péter megállt az asztal mellett. Pál az ajtóban, János meg a pitvarajtóban. A zsugori révész meg a még zsugoribb felesége ámult. - Szent Péter vagyok a legöregebb vándorló -, ez itt Pál apostol, a harmadik meg, ott kinn a pitvarban, Szent János. Összecsapta a kezét a zsugori öreg. Azt mondja az asszony: - Szent Isten! Honnan érdemeljük mi ezt a nagy tisztességet, hogy a mi hajlékunkba eljön Szent Péter és Szent Pál és még Szent János is?! Aztán az urára förmedt: - Siessen már, hozzon kend valamit! Jaj, lelkem, Szent Péterem, ne haragudjék, hogy nem tudjuk kellően kiszolgálni! Üljön le! Akkorára visszajött az öreg révész, hozott egy hitvány halat. Azt mondja, miközben odalöki a feleségének: - Süsd meg! - Inkább főzöm - mondja az -, mert úgy nem fogy a zsír. Azt mondja erre Szent Péter: - Adjátok csak ide! Pál szent komám, vidd csak ki ezt a halat Jánosnak, mondjad, hogy áldja meg. Pál kivitte, de visszatérőben már azzal a nagy hallal jött be, amelyet a halásztól szereztek. Az öregek majd elestek, annyira megcsodálták a halat. Aztán az asszony megfőzte a halat. Jó lett volna így is, s elég mind az ötüknek. Pedig pusztán csak azt ették. - A kenyér itt még nincs kitalálva? - kérdezte Péter. Erre aztán mégis hozott kenyeret az asszony, de olyan szárazat, feketét, mint a föld. - Szent Pál, fiam! Vidd csak ki Jánosnak ezt a kenyeret, áldja meg ezt is! Pál kivitte, de ahelyett is a szép nagy kenyeret hozta be. Az öregek csak nézték egymást.

- Ital nincs? - kérdezte Szent Péter. - Halra való? Erre elővett az öreg révész egy rossz kancsót, abban volt egy kis bicskanyitogató. Azzal kínálta meg Péteréket. Szent Péter épp csak megszagolta. Kiküldte, s azt is megáldatta Jánossal. Mikor Pál bejött, volt bor is egy egész kupával, ihattak hasig! No, erre már csakugyan hitték a csodát az öregek. Addig nézegették egymást, mígnem az asszony csak odahajolt az ura fülihez, s azt súgta bele: - Hallja-e kend? Van ott nekünk az a szakajtó aranyunk. Ne áldatnók meg azt is? Most még itt van Szent Péter. - De - mondta az öreg, már nagy hangosan. - Jó volna biza! Az öregasszony be is hozta mindjárt a szakajtó aranypénzt. Szent Péter mindjárt elértette, mit akar vele. - Eredj, Pali öcsém, mondjad Jánosnak, áldja meg ezt a kis pénzt! János volt a legjobb szaladó köztük, ahogy átvette a szakajtó pénzt, megindult vele tüsténT szaladvást Egernek. Bejön egy kis idő múlva Szent Pál, azt mondja: - Nagyon sikerült az áldás. Megyek, segítek. Azzal, kívül az ajtón, ő is uzsgyi neki, amerre a fű hajlik. Szent Péter vár egy kicsit, aztán felsóhajt: - Megnézem már, aztán megáldom magam is, hátha attól még szaporább lesz! Kiment szép ájtatosan Szent Péter is, de mikor a pitvarajtóba ért, ő is csak azt nézte, merre van a másik kettő. Akkor aló, vesd el magad. Utánuk, azon mód a palástban, pedig az úgy a lába közé verődött, hogy mindig hasra akart benne esni. Elsőbb helyeselték, de végül is sokallták már az öregek az áldást, azaz hogy az idejét. Kinézett az ember: ugyan mit csinálhatnak még. De már ő is csak úgy látta őket, akár én! Nem volt ott senkiféle, egy lélek se! Mellesleg már sötétült is. Szaladt be, mondani a feleségének: - Jaj, jaj! Nincs pénz! Elvitte Szent Péter! Elvitte Szent Pál, Szent János! Most már hol keressük? Nagy messziről hangzott felelet: - A pokolban!

15. Mátyás király meg az öreg ember

Egyszer Mátyás király nagy urakkal járta az országot. Kedves volt mindenkihez, nem nézte, ki-mi, megszólított mindenkit. Megszólított egy öreg embert is. Az öreg valamikor a katonája volt. Egy-két szó után rögtön rá is ismert, mert Mátyás király megismerte esztendők múlva is, hogy ki szolgált nála. - Tisztességben, öreg! - mondta a király. - Köszönöm az asszonynak! - felelte az öreg. - Hány pénzért dolgozol? - kérdezte a király. - Hatért! - felelte rá az öreg. - Hányból élsz? - Kettőből! - Hát négyet hova teszel? - A sárba dobom! - Hány még a harminckettő? - Már csak tizenkettő! - Meg tudnád-e fejni a bakkecskét? - Meg én! Az urak csak bámultak. Egy szót se értettek ebből a beszédből. Látta ezt a király, s nevetve még azt mondta: - Míg a képemet meg nem látod, addig meg ne magyarázd senkinek! Azzal a király továbbment. Az urak utána. Rögtön tudakolni kezdték: - Mi szót váltott fenséged ezzel az öreg paraszttal? Nem értjük! Felelt Mátyás király: - Találjátok ki. Aki kitalálja, nagy jutalmat kap! Az urak gondolkodtak, de hasztalan! Erre gyorsan visszamentek az öreghez. Körülvették, kérték, unszolták, hogy magyarázza meg azokat a kérdéseket. - Addig nem mondhatok semmit, míg a király képét nem látom - mondta az öreg. - Hol? Milyen képét? - kérdezték az urak. - Ami az aranypénzen van kinyomva - mondta az öreg. Megállapodtak tíz aranyban. Az öreg most már elkezdte a magyarázatot. - „Tisztességben, öreg!” - ez azt jelenti, hogy az asszony mossa rám a ruhát. Márpedig a tiszta ruha tisztesség, azért vagyok tisztességes. S ezért mondtam, hogy köszönöm az asszonynak. - De miért dobod a pénzt a sárba? A hat közül négyet? - kérdezték az urak. - Hat pénzt keresek. Kettőből magam élek, négyet a fiamra költök, az pedig annyi, mintha a sárba dobnám! - felelte az öreg. - Hát az mit jelent: „Hány még a harminckettő?” - Megmondom tíz aranyért! Leolvasták az öregnek az urak azt a tíz aranyat is. - Legénykoromban harminckét fogam volt, de most már csak tizenkettő van, ez azt jelenti - felelte nevetve az öreg. Már csak egy kérdés volt hátra. Az urak azért se sajnálták a tíz aranyat. - Hát az mit jelent, hogy „a bakkecskéket hogyan fejed meg?” - Az azt, ahogyan most az urakat megfejtem!

16. Mátyás király meg az igazmondó juhász

Elment a burkus király Mátyás királyhoz. Mint pajtások köszöntötték egymást. Mondja a burkus király: - Azt hallottam, hogy magának aranyszőrű báránya van! - Igaz - mondja Mátyás -, van nekem a juhaim közt egy aranyszőrű bárányom, meg van egy olyan juhászom, hogy az még sosem hazudott. Mondja a burkus király: - Én megmutatom, hogy fog hazudni! - De - mondja Mátyás király - nem hazudik ez, olyan nincs! - De én megmutatom, hogy hazudik, mert én megcsalom, de úgy hogy muszáj, hogy hazudjon. - Fogadok akármibe, hogy nem hazudik - mondja Mátyás király. - Fele országomat odaadom. - Én is odaadom fele országomat, ha nem hazudik - mondja a burkus király. Jó, kezet fognak. Avval jó éjszakát mond a burkus király, és megy haza, a szállására. Ott felöltözött a burkus király közönséges parasztgúnyába, és indult ki rögtön a tanyára, a juhászokhoz. Köszönti a juhászt. Az visszaköszönti: - Isten hozta, király uram! - Honnét ismersz te engemet, hogy én király vagyok? - Megismerem én a szaván, hogy maga király - mondja a juhász. Azt mondja a burkus király: - Adok én neked sok pénzt, ráadásul hat lovat meg hintót, csak add nekem az aranyszőrű bárányt. - Jaj - mondja a juhász -, a világért se adnám, mert felakasztana Mátyás király. Még több pénzt ígért neki a burkus király. De nem, a juhász nem állt kötélnek. Hazamegy nagy búsan a burkus király a szállására, és csak búsul és búsul. Ott volt a lánya is. - Ne búsuljon - mondja az a lány -, mert elmegyek én ahhoz a juhászhoz egy csomó színarannyal: én majd megcsalom! Vitt egy ládácska színaranyat a lány és egy üveg bort, jó mézesen, hogy a juhászt megcsalja. De azt mondja neki a juhász, hogy neki nem szűkös a pénz! Mátyás király meg felakasztja, ha megtudja, hogy hova lett az aranyszőrű bárány. Addig-addig beszélt a lány, addig incselkedett, hogy végül megitták a bort is. De a lánynak kellett előbb inni belőle. Látni akarta a juhász, nem tett-e valami étőt beléje. Nem. A bortól olyan kedve kerekedett aztán a juhásznak, hogy utoljára azt mondja: odaadja a bárányt, ha a lány hozzámegy rögtön feleségül. Pénz néki nem kell, mert pénze van elég. Sokat szabódott a leány, de végül mégis beleegyezett. Azt mondja aztán a lány a juhásznak: - Nyúzd meg a bárányt, a húst edd meg, mert nékem a húsa nem kell, csak a bőre! Megnyúzta a juhász. Hazavitte a lány nagy örömmel az apjának az aranyszőrű báránynak a bőrét. No, örvendezett az apja, hogy a lánya meg tudta csalni a juhászt. Eljött a reggel, búsult a juhász, hogy mit mondjon ő most Mátyás királynak, hogy ne tudja meg, hogy az aranyszőrű bárány elveszett. Indult a kastélyba, és útközben elpróbálta, hogyan is fog hazudni, ha a király elé kerül.

Beszúrta botját egy egérlyukba, a kalapját reátette a botra. Elhátrált aztán tőle, meg feléje ment, köszöntötte király uramnak. Mondta a király nevében saját magának: - Mi újság a tanyán? Mondta erre ő, a maga nevében: - Ott biz nincs más, csak az, hogy az aranyszőrű bárány elveszett; a farkas megette! Mikor kimondta, megijedt. - Hazudsz, mert akkor a többit is megette volna! Avval kivette a botját, és ment tovább a király kastélya felé. Ismét talált egy egérlyukat, ismét beletette a pálcáját, reá a kalapját, és köszöntötte király uramnak a botot. - Mi hír a tanyán? - Nincs egyéb, csak az aranyszőrű bárány bedöglött a kútba. - Hazudsz - vélte hallani a király hangját -, mert a többi is bedöglött volna. Ismét kivette a pálcáját, és ment tovább, a kastély felé. Harmadszor is talált egy egérlyukat, belétette a pálcáját, reá a kalapját, és köszöntötte király uramnak a botot. - Mi újság a tanyán? - Ellopták az aranyszőrű bárányt. - Hazudsz - mondta a király -, mert a többit is ellopták volna. Kivette most is a kalapját meg a botját, és ment tovább, Mátyás király palotájába. A burkus király is ott ült az asztalnál a lányával. Bemegy a juhász, és köszönti a két királyt és a lányt is. A bőrt már odavitte volt. Mátyás királynak a burkus király, és most várták mind, hogy hazudik-e a juhász. Mert ha hazudott volna, Mátyás király a fogadással elvesztette volna a fele királyságát. - Mi újság a tanyán? - kérdi Mátyás király. - Nincs semmi egyéb, mint hogy az aranyszőrű bárányt egy szép fekete báránnyal elcseréltem. Nagy volt Mátyás király öröme. - Hát hozd bé a bárányt! - mondja a juhásznak. De azt mondja a juhász: - Ott ül középhelyt, a két király közt. - Éljen! - mondta Mátyás király a juhásznak. - Nem hazudtál! Ezért néked adom a burkus királynak a fél országát, amit tőle elnyertem. - No - mondja a burkus király -, én is odaadom a lányom, úgyis megszerették egymást. És így lett a juhászból burkus király.

17. A róka, a medve és a szegény ember

Egyszer volt, hol nem volt, volt egyszer egy szegény ember. Ez a szegény ember egy reggel két tehenével elindult a földjére szántani. Amint az erdő mellett megyen, egyszer csak hall valami bömbölést és makogást. Bemegy az erdőbe megnézni: vajon mi lehet az? Hát látja, hogy egy nagy medve verekedik egy kis nyúllal. - No, még ilyet se láttam életemben - mondja a szegény ember, és olyan jóízűen kacagott rajta, hogy majd kipukkadt. - Ejnye, veszett-hordta embere, hogy mersz te rajtam kacagni? - rivallott rá a medve. - No, ezért meglakolsz. Tehenestől együtt megeszlek. A szegény ember bezzeg most már nem kacagott. Nagyon kérte a medvét, hogy ne egye meg, vagy ha már csakugyan meg kell lenni, legalább estig ne egye meg, ameddig felszántja a földjét, szegény házanépe hogy ne maradjon kenyér nélkül. - No, hát estig nem bántalak, de akkor megeszlek! Avval a medve elment a dolgára, a szegény ember pedig búsan szántogatott, s akármennyit gondolkozott, nem tudta elgondolni, mivel lehetne megengesztelni a medvét... Délfelé odavetődött egy róka: észrevette, hogy a szegény ember búsul, kérdezte tőle, mi a baja, talán segíthetne rajta. A szegény ember elmondta, hogy járt a medvével. - Ha csak ennyi a baj, azon könnyen tudok én segíteni. Kutyabajod sem lesz. De mit fizetsz, ha megsegítelek? A szegény ember nem tudta, mit ígérjen, mert nemigen volt miből, s a róka is sokat kért. Végre kilenc tyúkban s egy kakasban egyeztek meg. Nehezen ígérte meg a szegény ember, mert nem tudta, hogy honnan teremti elő; de mégis megígérte. - No, most már, szegény ember, hallgass reám! Mikor a medve estefelé idejő, én megbúvok a bokorban, s kürtölök, ahogy a vadászok szoktak. Akkor a medve azt kérdi: mi az? Te azt mondod: vadászok jönnek. Erre a medve megijed, s kér, hogy bújtasd el. Te bebújtatod abba a szennyes zsákba, s megmondod neki, hogy meg ne mozduljon. Én akkor kijövök a bokorból, s kérdem: mi van abban a zsákban? Te azt mondod: szenes tőke. Én nem akarom elhinni, s azt mondom: vágd abba a csúcsba a fejszédet. Te fejszét fogsz, s úgy vágod fejébe a fejszédet, hogy a medve mindjárt szörnyethal. A szegény ember megörvendett a jó tanácsnak, s követte is. Minden úgy történt, ahogy a róka mondta: a medve pórul járt, s a szegény ember megszabadult tehenestől. - Nem megmondtam, hogy így lesz? - mondta a róka. - Tanuld meg ebből, szegény ember, hogy többet ésszel, mint erővel. De nekem most dolgom van, hazasietek. Holnap elmegyek hozzád a kilenc tyúkért és a kakasért. Jó kövérek legyenek! Otthon légy, mert különben megkeserülöd. A szegény ember szekerére vetette a medvét, vígan tért haza,

otthon jó vacsorát csapott, jól aludt rája, s nem sokat félt a rókától, mert megtanulta tőle: többet ésszel, mint erővel! Reggel alig nyitotta ki a szemét, már kopogtatott az ajtón a róka, s kérte a kilenc tyúkot és az egy kakast. 268 - Mindjárt, komám, mindjárt, csak felöltözöm - mondta a szegény ember. Hamar felöltözött, de nem nyitotta ki az ajtót, hanem megállott a ház közepén, s elkezdett csaholni, mint a kutyák. - Te szegény ember! Mi tesz úgy, talán csak nem kopó? - Bizony, komám, kopó az, mégpedig két kopó. Itt aludtak az ágy alatt, ördög tudja, honnan kerültek ide. Megérezték a szagodat, ki akarnak rohanni, alig tudom már tartani őket. - Csak addig tartsd, amíg elfutok. Nem bánom, maradjon inkább neked a tyúk is, a kakas is. Mire a szegény ember kinyitotta az ajtót, a róka már túl volt ungon-berken. Nagyot kacagott rajta, s még talán most is kacag, ha meg nem halt.

18. Adj isten egészségére!

Hol volt, hol nem volt, volt egyszer egy király. Ez a király olyan hatalmas volt, hogy ha eltüsszentette magát, az egész ország népségének rá kellett mondani: „Adj isten egészségére!” Minden ember mondta, csak a csillagszemű juhász nem akarta soha mondani. Megtudta ezt a király, nagyon megharagudott, maga elé hívatta a juhászt. Elmegy a juhász, megáll a király előtt. De akármilyen hatalmas volt, akármilyen mérges volt a király, a csillagszemű juhász mégsem félt tőle. - Mondd mindjárt: adj isten egészségemre, mert ha nem mondod, halál fia vagy! - rivallt rá a király - Nem mondom én addig, míg a királykisasszonyt nekem nem adják! - felelte a juhász. A királylány is ott volt a szobában. Királyapja mellett ült egy kisebb trónuson, és olyan gyönyörűséges szép volt, akárcsak az aranygalamb. A király erre azt parancsolta mérgében, hogy vessék a juhászt tüstént a fehér medve tömlöcébe!

El is vitték a darabontok, és bevetették a juhászt a fehér medve tömlöcébe. A medvének akkor már hat napja nem adtak enni, hogy annál dühösebb legyen. Mikor az ajtót betették, mindjárt megrohanta a juhászt, hogy széttépje és felfalja. De mikor a csillagszemét meglátta, úgy megijedt, hogy majdnem magát falta be. A legtávolabbi szögletbe kucorodott. Onnan nézte de bántani nem merte, pedig olyan éhes volt, csak úgy nyaldosta a talpát az éhségtől. A juhász meg le nem vette róla a szemét, és hogy ébren tartsa magát, nótákat fújt. Reggel jön a hoppmester, megnézni a juhász csontjait. Hát látja, hogy annak semmi baja. Felvezette a királyhoz. Az rettenetesen megharagudott, és azt kérdezte: - Na, most közel voltál a halálhoz! Mondod-e már, adj isten egészségemre? De a juhász csak azt mondta: - Nem félek én tíz haláltól sem! Csak akkor mondom, ha a királykisasszonyt nekem adják feleségül! - Eredj hát tíz halálba! És a király megparancsolta, hogy vessék a juhászt az óriás sündisznók tömlöcébe! Be is vetették a darabontok. A tüskésdisznóknak nem adtak egy hétig enni, hogy annál gonoszabbak legyenek Amint a disznók nekirohantak, hogy felfalják, a juhász kivett szűre ujjából egy kis furulyát. Elkezdett rajta furulyázni. Erre a disznók visszahökkentek, és egymásba kapaszkodva táncba ugrottak. Addig fújta, hogy nem győzték már az aprózást, és egészen kifáradva egyrakásra dőltek. A juhász csak nevetett, de úgy nevetett, hogy még reggel is, mikor a hoppmester jött megnézni, maradt-e valami a csontjaiból, könnyek futottak az arcán a nagy kacagástól. Felvezették aztán a királyhoz. Az most még dühösebb volt, hogy a disznók sem tudták elpusztítani a juhászt. Mondja neki: - No, most közel voltál tíz halálhoz.

- Hát mondod-e már, adj isten egészségemre? A juhász belevágott a szóba: - Nem félek én száz haláltól sem. Csak akkor mondom, ha a királykisasszonyt nekem adják feleségül. - Eredj hát a száz halálba! - kiáltotta a király, és megparancsolta, hogy vessék a juhászt a kaszásverembe. El is vitték a darabontok a sötét tömlöcbe. Ennek a közepén egy mély kút volt, körülrakva éles kaszákkal. A kút fenekén egy mécs égett, hogyha valakit belevetnek, meglássák, leért-e a fenekére. Ahogy odavitték a juhászt, arra kérte a darabontokat, hogy menjenek ki egy kicsit, míg ő belenéz a kaszásverembe. Talán még meggondolja magát, mondja-e a királynak: adj isten egészségére - gondolták a darabontok, és kimentek.

A juhász felállította a verem mellé a fokosát, arra ráakasztotta a szűrét, a tetejébe meg a kalapját tette. De előbb még a tarisznyát is felakasztotta, hogy test is legyen a szűrben. Akkor aztán kiáltott a darabontoknak, hogy már meggondolta, ő bizony mégsem mondja. A darabontok odamentek, belökték a szűrt, kalapot, tarisznyát a verembe. Utánanéztek, mint oltotta ki a mécsest. Aztán egészen megnyugodva, hogy most már igazán vége a juhásznak, elmentek. Az pedig a sötét szögletben csak nevetett. Másnap jön a hoppmester a lámpással, hát majd hanyatt esett, ahogy meglátta a juhászt. Felvezette a királyhoz. Az most még sokkal mérgesebb lett. De azért mégis megkérdezte: - No, most már száz halálba voltál, mondod-e már: adj isten egészségemre? De a juhász csak azt felelte: - Nem mondom én addig, míg a királykisasszonyt nekem nem adják feleségül. Megparancsolta tehát, hogy fogjanak be a királyi hintóba. Akkor maga mellé ültette a juhászt, és elhajtatott az ezüsterdőbe. Ott így szólt hozzá: - Látod ezt az ezüsterdőt? Ha azt mondod: adj isten egészségemre, neked adom. - A juhász csak elhűlt, de azért mégis így felelt: - Nem mondom én addig, míg a királykisasszonyt nekem nem adják feleségül. A király elszomorodott. Odább hajtatott. Elértek az aranyvárhoz. Ott ezt mondta: - Látod ezt az aranyvárat? Ezt is neked adom, az ezüsterdőt is, csak mondd azt nekem: adj isten egészségére. A juhász csak ámult-bámult, mégis ezt mondta: - Nem, nem mondom addig, míg a királykisasszonyt nekem nem adják feleségül. Odább hajtatott a gyémánttóig. Ott azt mondja: - Látod ezt a gyémánttavat? Még azt is neked adom, ezüsterdőt, aranyvárat, gyémánttavat, mind-mind neked adom, csak azt mondd nekem, adj isten egészségére. - Nem, nem, nem, nem mondom addig, míg a királykisasszonyt nekem nem adják feleségül. A király látta, hogy nem boldogul vele, megadta magát: - No, nem bánom, hozzád adom a lányomat. De aztán mondd ám nekem igazán, hogy: adj isten egészségére! - Mondom hát, hogyne mondanám! Persze hogy akkor mondom.

A király ennek nagyon megörült. Kihirdette, hogy örüljön az egész ország népsége, mert a királylány férjhez megy. Tartottak aztán olyan lakodalmat, hogy az egész országban mindenki evett-ivott, táncolt, még a halálos betegek is, még az aznap született gyerekek is. De a király házánál volt a legnagyobb vigasság. A legjobb banda ott húzta, a legjobb ételeket ott főzték. Tenger nép ült az asztal körül, a jókedv a házfedelet emelgette.

De amint a vőfély felhozta a tormás disznófejet, s a király maga elé vette, hogy szétossza, akkor egyszerre csak nagyot tüsszentett a király az erős tormától. - Adj isten egészségére! - kiáltott a juhász legelőször. A király ennek úgy megörült, hogy örömében menten szörnyethalt. Akkor a csillagszemű juhász lett a király. Igen jó király lett belőle, sohase terhelte a népet szeszélyeivel. Igen szerették, mert nagyon jó király volt. Még mindig uralkodik valahol.

19. Így jár, aki irigy

Volt egyszer egy szegény ember. Nagyon sok gyermeke volt, már talán a számukat se tudta. Avval kereste a kenyerét, hogy a Drávára járt halászni. Egyszer, ahogy kimegy a Drávára, kihalász a vízből egy karikás valamit. Kezébe vette, nézegette, hazavitte. Gondolta, hogy otthon a gyerekeknek lesz mivel játszani. Ahogy a gyerekek játszottak vele, az mindig fényesebb lett. Egyszer csak látta, hogy aranykarika. Összeszedte a cókmókját, a karikát egy ruhába göngyölte, s felment a királyhoz. A kapunál megállították, nem akarták beereszteni. - Mi járatban van kend? - kérdezik. - Hoztam a királynak ajándékot, azért akarok felmenni! - mondja az ember. Arra felengedték. Mikor az aranykarikát átadta a királynak, azt kérdezte tőle: - Honnan való ez az aranykarika? Hol vetted? - Fölséges király, nem vettem én ezt sehonnét: halásztam a Drávában, és ott fogtam. A király elfogadta az aranykarikát, de megparancsolta, hogy adjanak a szegény embernek ezüstöt meg papírpénzt, amennyit csak elbír. A szegény hétrét görbült, olyan sok pénzt kapott. Mikor hazaért, az egyik fiát elküldte a bátyjához, hogy kérje el a mérőt. Azt mondja a bátyja a gyereknek: - Ugyan, minek nektek a mérő, mikor még egy falat kenyeretek sincsen! A gyerek nem szólt semmit. A bátyja a mérőt előbb szurokkal jól kikente, úgy adta oda. Mikor a pénzt megmérték, a gyerek visszavitte a mérőt, de sem otthon nem látták meg, sem ő nem vette észre, hogy egy ezüstpénz a szurokba beleragadt. Kérdezi a bátyja a gyereket: - No, mit mértetek vele? Azt mondja a gyerek: - Borsót! Tudta is a gyerek, hogy mit mértek! Nem előtte csinálták! Mikor már a gyerek hazament, az idősebb testvér akkor nézte meg a mérőt. Hát látja, hogy egy ezüstpénz van a szurokba beleragadva. Azt mondja magában: „Dehogy mértek ezek borsót! Hiszen itt pénz van” Azon nyomban szaladt az öccséhez, hogy mondja meg neki, hol szerezte azt a sok pénzt. A felesége is vele ment. Gondolta a szegény ember, megtréfálja azt a zsugori testvérét, aki olyan rideg volt mindig hozzá.

Azt mondta, úgy lett a pénz, hogy macskát vittek a királynak, mert annyi ott az egér, hogy még a királynak is a fülét rágják. Rávágja erre tüstént a bátyja felesége: - No, ember, vegyünk mi is macskát! Azt mondja a szegény ember figyelmeztetőül: - Ángyomasszony, ne vegyen sokat, mert megkarmolja! De az nem hallgatott rá. Hazamentek, minden vagyonukat eladták, a pénzükön meg macskát vettek. Egy nagy kocsi macskát vittek a királyi várba. Kérdezik a kapunál a katonák: - Hová mennek kendtek? - A királyhoz! - Mi járatban? - Hát macskát hoztunk neki! - Nem mennek el kendtek rögtön a dolgukra? - mondják

a katonák. - Csak nem akarnak a királynak macskát vinni? De az ángyomasszony elkezdte ám a beszédet, hogy hallották, hogy itt olyan sok az egér, még a király fülét is rágják, és a múltkoriban csak egy macskát hoztak ide! Az ide nem elég! Ők hoztak egy egész kocsival. A katonák alig eresztették be őket. De mégiscsak beeresztették. Mikor a király elé értek, el sem mondták, hogy miben járnak. Azt hitték, olyan nagy örömöt okoznak neki. Egyenesen kioldozták a sok zsákot. A rengeteg éhes, dühös macska meg csak neki a királynak, karmolta, tépte, az meg nem tudott hová menekülni előlük: jajgatott, ahogy a száján kifért Beszaladtak a testőrök, alig tudták a sok macskát agyonverni meg kikergetni. Akkor aztán az embert is jól megverték és kikergették. Mehetett az ember a feleségével haza. Sose lettek többé gazdagok.

20. A két lány meg a vasorrú banya

Volt egyszer, hol nem volt a világon egy özvegyember meg egy özvegyasszony. Mindkettőjüknek volt egy-egy lánya. Szegények voltak mind a ketten. Az egyiknek rostája volt, de szitája nem, a másiknak szitája volt; de rostája nem. Ha az embernek a szita kellett volna, átküldött az özvegyasszonyhoz, az asszony meg, ha rosta kellett volna neki, átküldött az özvegyemberhez. Hogy ne kelljen mindig mindent kölcsönkérni, összeházasodtak. Az ember lányának nagyon rossz sora lett. A mostohája nagyon rosszul bánt vele, szidta, ütötte-verte, ahol érte. A lány már nem tűrhette tovább, elment hazulról világgá. Ahogy ment, mendegélt, egy nagy erdőben talált egy kemencét. A kemence megszólította: - Ó, szép lánymátkám! Egyél az én hamuban sült pogácsámból! A lány mondja magában: - Eszem biz én, mert éhes vagyok! És jóllakott a pogácsából. Arráb egy patak mellett ment el. A patak is megszólítja: - Ó, szép lánymátkám! Igyál az én szemetes vizemből! - Iszom, mert szomjas vagyok! - mondta a lány, és jót ivott belőle. Ment tovább az erdőben. Egyszer egy házhoz ért. Abban lakott a vasorrú banya. Beállott hozzá szolgálónak. A vasorrú banya megparancsolta, hogy hat szobába szabad neki bemenni, de a hetedikbe nem. A lány fogadta, hogy úgy lesz. De egyszer, ahogy a vasorrú banya elment otthonról, a lány mégiscsak benézett a hetedik szobába. Hát mit látott? Olyat, amin nagyon elcsodálkozott. Annyi kincs volt ott, hogy annyit még álmában sem látott. Megrakodott belőle, és szökött hazafelé. Nem soká mehetett, mert a vasorrú banya visszatért, észrevette, hogy a lány bent járt a hetedik szobában, és elszökött. Elővette a sütőlapátot meg a vasgerebent, a lapátra ült, és azt mondta magában: - Lipit-lapát, vasgereben, mindjárt utolérlek, legerebenezlek! A lány akkor már a patakhoz ért. Megszólítja a patakot: - Ó, te patak! Rejts el engem a te rejtekedben! Ímhol jön a vasorrú banya, mindjárt legerebenez! A patak szétnyílt és elrejtette. A vasorrú banya ott ment el a lapáton a patak mellett, a lányt nem látta meg. Akkor a lány kijött, és ment tovább. Odaért a kemencéhez. Megszólította azt is: - Ó, te kemence! Rejts el engem a te rejtekedben! Ímhol jön a vasorrú banya, mindjárt legerebenez! A kemence is elrejtette. A vasorrú banya a lapáton már akkor visszafelé jött, de a lányt nem láthatta meg, mert a kemence elrejtette. Hazaért a lány. Megmutatta a magával hozott kincseket. Örült is az apja, hogy a lánya most már nem eszi ingyen a kenyeret a háznál. A mostoha szerette volna, ha az ő lányának is volna annyi kincse, mint a másiknak. Sütött neki édes süteményt, meg adott neki egy csutora bort, és elküldte, hogy szolgáljon ő is a vasorrú banyánál.

Az ő lánya is azon mód találkozott az erdőben a kemencével. Odaszólt a kemence neki is: - Ó, szép lánymátkám! Egyél az én hamuban sült pogácsámból! - Nem eszem én! - mondta a lány kevélyen. - Van énnekem cukros süteményem! Arrább a patak is megszólította: - Ó, szép lánymátkám! Igyál az én szemetes vizemből! - Nem iszom én! - mondja. - Van az én csutorámban bor! Azzal ment tovább. El is ért a vasorrú banyához. Fölfogadták őt is. A hetedik szobába neki se volt szabad benézni. Alig várta, hogy a vasorrú banya elmenjen otthonról, első dolga volt, hogy a hetedik szobába menjen. Bement, s még több aranyat hozott el, mint a másik. Úgy megszedte magát, csak úgy görbült, és sietett hazafelé. A vasorrú banya most is nemsokára otthon volt. Megint elővette a sütőlapátot meg a vasgerebent, ráült a lapátra, és mondta: - Lipit-lapát, vasgereben, mindjárt utolérlek, legerebenezlek! A lány odaért a patakhoz. - Ó te patak! Rejts el engem a te rejtekedben! Ímhol jön a vasorrú banya, mindjárt legerebenez! De a patak azt mondta neki: - Nem rejtelek! Nem ittál a szemetes vizemből! Szaladt tovább. Odaért a kemencéhez. Azt is kérte: - Ó, te kemence! Rejts el engem a te rejtekedben! Ímhol jön a vasorrú banya, mindjárt legerebenez. A kemence se rejtette el. - Nem ettél a hamuban sült pogácsámból! A vasorrú banya nemsokára utolérte a lányt, jól legerebenezte, az aranyat meg elvette tőle. A lány alig tudott hazamenni. Mikor hazaért, a kakas meglátta, a kerítésre szállt, és onnan kiabálta: - Ímhol gazdasszonyom! Jön ám a te lányod tiszta vérben! Odaugrik az asszony. - Hess le onnan, te kakas! És hozzátette: - Jön ám tiszta gyémántban! A kakas megint fölszállt a kerítésre, és csak kiabálta: - Ímhol! Jön a lányod tiszta sebben! Az asszony azt se hagyta szó nélkül. - Jön ám! Hozza a drága kincseket! Egyszer csak a lány belépett a házba: tiszta vér volt. Nem hozott semmit.

21. A rátóti csikótojás

Hol volt, hol nem volt az országban egy Rátót nevű község. Ebben a Rátótban a csősz egyszer a mezőn egy hatalmas úritököt talált. - Tyű, fékomadta-teremtette - csodálkozott -, nahát ez már megint mi? - Mert hosszú főznivaló tököt már látott, de ilyen sütnivalót még soha. Fölvette, megtapogatta, megszagolta. De a maga fejétől csak nem tudta kitalálni, hogy mi. Bevitte hát a faluházára. Ott éppen együtt volt a kupaktanács. A csősz letette a tököt az asztalra. A derék elöljárók is mind elszörnyülködtek. Csak nézték, hol a tököt, hol egymást. Azt mondja a legöregebb, a legokosabb: - Sok időt megértem, de ilyen isten-teremtményét világéletemben nem láttam még. Mi lehet ez? Azt mondja rá az időben utána következő: - Én is sok mindenen keresztülmentem, de ilyent még én se ettem életemben. S fordul kérdő tekintettel a korban alatta állóhoz. Az azt mondja: - Ami azt illeti, én se vagyok már mai gyerek, de azt én se tudom hogy ez mi a csoda lehet. De azért bíró a bíró, hogy ő mindent tudjon. Itt aztán a bíró is beleszólt: - Hát, atyafiak, ez - ahogy a formája mutatja - csakis tojás lehet. Erre aztán a többi feje is egyszeriben megvilágosult. - Persze hogy tojás! Mert mi más is lehetne, ha nem tojás?! A csősz most már arra is emlékezett, hogy még egészen meleg volt, mikor a földről felvette. A bíró nem hiába hitte magát okos embernek, mert most még azt is tudni akarta, hogy a tojás micsoda tojás. - Egy gyíksárkányé! - mondta a legöregebb elöljáró. - Lúdvércé! De a bíró a csőszre hallgatott. Az pedig olyanképpen beszélt, hogy akkoriban, mikor a tojásra ráakadt, valami idegen négylábú nagy állat csatangolt a határban. Futott, sörénye volt, hosszú szőrű farka! Annak a Rátótnak a környékén még ritka volt a ló. A parasztok tehénnel szántottak s fuvaroztak. Még a lakodalomba is tehén vonta szekéren mentek. De a bíró látott már lovat is, csikót is. Felkiáltott hát: - Csikó! Csikó tojta! Most már az öregek is fújták: - Úgy van Ezt a csikó tojta. Mert mi más tojhatott volna nekünk ekkorát? Ebben mindnyájan megegyeztek. - Eddig szerencsésen eljutottunk - szólott a bíró -, még csak azt mondjátok meg, atyafiak, most mitévők legyünk? - Kiköltetjük! - Ki ám, de mivel? Nekünk nincsenek lovaink. Mindenki törte a fejét. De hát csak a bírónak támadt jó gondolata. - Tudják mit, atyafiak? Amondó vagyok, hogy ezt a drága szép tojást költsük ki magunk. Ebben aztán megint megegyeztek. Jó példának először a bíró ülte meg a tojást. Aztán sorra a többiek, amint kor szerint következtek. Ki-ki egy napig. Éppúgy, ahogy a kotlós tyúk a tojásokat.

Talán még ma is ülne valaki a tökön, ha a szomszéd faluban rebesgetni nem kezdték volna, hogy a rátóti kupaktanácsra rázápult a csikótojás! Merthogy csak nem kel ki! Erre aztán az elöljárók zúgolódni kezdtek, hogy ők bizony nem ülik tovább senki lova tojását. A bíró nagyon elszomorodott. Szentül meg volt győződve, hogy a kiscsikó már mozog is a tojásban. Megrázta, megszagolta. Megszagoltatta az elöljárókkal is. De azok most már hitetlenek voltak. Az ő orruk szerint a tojásnak már szaga volt Záp! Végtére is megállapodtak abban, hogy a záptojást kiviszik a határba egy hegyre, mert onnan épp a felé a falu felé gurítják, amelyik a rátóti tanács lebecsmérlésében leghangosabb volt. Ennek a csodájára aztán egész Rátót kivonult. Mindenki látni akarta, hogy kapja meg a magáét az a rossz nyelvű falu. Előhozták a tojást. Bizony szaglott már messziről is. Mikor az orrukat már valamennyien befogták, a bíró levette a talicskáról, s gurítani kezdte a csikótojást. A tojás gurult, gurult, s a domb alján belegurult egy galagonyabokorba. Ott valami kőbe ütközött, s rapityára törött szét. A bokorból pedig ugyanakkor kiugrott egy piciny nyúl, erre aztán egész Rátót adta a hangot, ahogy kinek-kinek torkán kifért: - A pici csikó! Ni, né! Fut a pici csikó! Utána, emberek! A sok nép a nyúl után eredt. A dombon csak a bíró maradt. Látva, hogy hasztalan a rohanás, mert a rohanó kis jószágot senki sem éri utol, szomorúan így sóhajtott magában: - Nem megmondtam; hogy a csikó már mozog? Miért is nem ültük türelemmel még egy-két nap azt az istenadta csikótojást?

22. Nap, Hold, Szél

A Nap, a Hold meg a Szél együtt üldögéltek egy fa alatt. Egy cigány megy arra, és köszön: - Jó napot, adjon isten! Azt mondja a Nap a többinek: - Látjátok, mindenki engem köszönt! Rámondja a cigány: - De még jobban a Szelet köszöntöm! Azt mondja a Hold a cigánynak: - Megállj! Mért mondod ezt? Várj csak, a télen megfagyasztlak! Azt mondja a cigány: - Csak a Szél ne fújjon! Odaszól a Nap is: - Megállj, cigány, megsütlek a nyáron! Arra meg azt mondja a cigány: - Csak a Szél fújjon! A Szél erre odafordul a többihez: - Ugye, mégiscsak bennem van a bizodalma mindenkinek!

23. A hét holló

Hol volt, hol nem volt, volt a világon egy asszony. Annak az asszonynak volt hét fia. Azok után egyszer csak gyönyörű szép lánygyereket hozott a világra. A gyerekágy után, mikor először járt a faluban, azt látta, hogy a hét fia épp jön ki a kocsmából. Annyira megharagudott rájuk, hogy megátkozta őket: „Váljatok hollókká, ha a kocsmába jártok.” Alighogy ezt kimondta, a hét holló ott szállt el a feje felett, az ő hét fia. Ő meg ment hazafelé. Már a kislány nagyocskára nőtt, szép lett, anyányi. Látta, hogy az anyja mindig sír. - Miért sírsz te, anyám? - kérdezte. - Ne kérdezz engem, hogy miért sírok! Úgysem tudsz te engem megvigasztalni - felelte az. - Dehogynem, édesanyám, tudnék tán valamit én is! Mondja csak meg, majd meglátja, hogy jobb lesz! - Megmondom, fiam, ha olyan nagyon erősködöl, de tudom, hogy hasztalan. Hát tudod-e, mikor te születtél, már volt neked hét bátyád akik kocsmába jártak. Én meg megátkoztam őket, hogy „váljatok hollóvá!”, ők azzá változtak, elszálltak, azóta úgy oda vannak, hogy se hírük, se nyomuk, nem tudok róluk semmit. Ezt mondta az asszony, de nagyon keserves sírásba fogott. Vigasztalta volna a kislány, de csak rosszabb volt. Annál jobban sírt. Egy nap reggel azt mondja a lány az anyjának: - Édesanyám! Süssön nekem pogácsát! Én elmegyek, felkeresem a bátyáimat. - Hova mennél, te? Hisz azt se tudod, hol, merre keresd őket! De a lány kötötte magát, az anyja se állhatott elébe, hogy ne menjen. Sütött neki pogácsát, azzal útnak eresztette. Ment a lány, mendegélt, hetedhét ország ellen. Utjában találkozott egy farkassal. A farkas megállott előtte az úton. A lány meg nagyon megijedt. - Sose ijedj meg tőlem, jó lány, nem bántalak én. Adjál inkább egy falat ennivalót, mert már úgy ehetném, hogy

majd elveszek! A lány megbátorodott, kivett a tarisznyából egy pogácsát, odaadta neki. Az meg egy sípot adott neki érte, hogy ha akármi baja lesz, csak fújja meg, ő azonnal segítségére megy. Azzal elváltak egymástól. Ment a lány tovább. Útközben egy rókával is találkozott. - Hallod-e, jó lány, fordíts meg engem a másik oldalamra, már hét esztendeje nyomorgok a fél oldalamon. Jótét helyébe jót várj! A lány megsajnálta azt is, megfordította, adott neki is egy pogácsát. A róka meg leszakított magáról egy szál szőrt, odaadta neki, hogy ha szüksége lesz valamire, csak szakítsa ketté, ő rögtön ott terem. Jól van, a lány azt is eltette. Harmadszor meg, ahogy megyen, egy gallyról leszól neki egy kismadár. Az is pogácsát kért. Adott ő annak is. A kismadár meg hála fejében olyat mondott, hogy „ha a Veres-tengerhez érsz, ott egy szép alma esik elébed. Te azt vedd fel, edd meg, a csutáját meg törd el, és hajigáld a vízbe!”

A lány megköszönte a madár jóakaratát, és indult. De a kismadár attól a perctől fogva mindig vele ment. Sokszor feljött a nap, meg sokszor lement, míg egyszer csak nagy sokára a Dunához ért a lány. Próbálna, próbálna, de nem tud rajta átjutni. Benyúlt a zsebébe, elővette a sípot, és megfújta. Rögtön ott termett a farkas. - Mit parancsolsz? Itt vagyok - mondta a farkas. A lány elmondta a baját. Akkor a farkas elvette tőle a sípot, megfújta ő is, hát csak úgy nyüzsgött a sok farkas, annyi jött oda. Mentek egyenest a Dunának. A lány nem tudta, mire vélje. Látta azután, mikor már mind belement, hogy azért van ez, hogy ő át tudhasson menni! Úgy átsétált a sok farkas hátán, hogy még a cipője széle se lett vizes. Már a Dunán átment volna, de még csak ezután jön a sok nehéz út! Megy, mendegél, már el is fáradt, mikor a Fekete-tengerhez ért. Hogy menjen ő azon át? Mindenféleképpen törte a fejét rajta. Eszébe jutott a szőrszál. Szétszakította. Rögtön ott termett a róka. - Mit parancsolsz, kedves gazdám? - Vigyél át a Fekete-tengeren, mert nagy utam van nekem. A róka csak nekifarolt a tengernek, a farkát rávetette a tengerre hogy félig átérte, akkor azt mondta a lánynak, hogy „eredj, no!” Mikor a tenger közepén volt a lány, a róka megfordult a tenger másik partja felé, úgy, hogy a lány minden baj nélkül átmehetett a róka farkán. De a kismadár is mindig vele ment. Egyszer a Veres-tengerhez ér a lány. A partján mindjárt elébe esik egy alma. Enni kezdi, a csutáját pedig a vízbe hajigálta egy cseppig. A csutából gyönyörű szép hajók lettek. Egyikre felült, az elvitte túl a Veres-tengeren. Ott a parton volt egy nagy hegy, annak a tetejében meg egy kis ház. A kismadár, aki hűségesen kísérte, itt azt mondja a lánynak: - Te ide tartasz, ebbe a kis házba, de te oda nem tudsz magadtól feljutni sohasem. Hanem amott, a hegy tövében van egy hattyú, ülj annak a hátára, kapaszkodj a nyakába, ne félj, majd felvisz az! Úgy is volt. A lány

ráült, a hattyú meg felvitte. Bement a kis házba, szétnézett. Elővette az asztalterítőt, kirakott rája hét pogácsát. Aztán elbújt az ágy alá. Este hazajönnek a hollók, szétnéznek a házban, kérdezősködnek, tanácskoznak, hogy ki járt itt, de nem tudják kisütni. Azzal lefeküdtek, reggel meg elmentek hazulról. Másnap is úgy történt a dolog. A lány megterített, és elbújt az ágy alá. A hollók találgatták most is, de nem mentek semmire. Harmadnap a hollók javában eszik a pogácsát, a lány meg csak előbújik az ágy alól, és azt mondja nekik: - Ismertek-e még engem? Azt mondják erre a hollók. - Hát hogyne ismernénk, hiszen te a testvérünk vagy! De tudod-e mit, ne maradj te itt közöttünk, mert ha a hollók királya hazajön, széttép. Eredj, míg szépen vagy! De a lány megkötötte magát, hogy bizony nem megy ő addig, míg őket ki nem szabadítja! Azt mondják a hollók:

- Nem lesz abból semmi, mert ahhoz hét esztendőt, hét fél órát meg hét minutát kell éhezni, meg az idő alatt egy árva szót sem szólni. Te meg azt nem bírod ki! - Dehogynem! - mondta a lány. - Majd megpróbálom! Azzal elbúcsúzott a hollóktól, és ment, amerre látott. Útja egy nagy uradalomba vezetett. Talált egy nagy szalmakazalt, ebbe belebújt. Ott volt ő magányosan, se nem evett, se nem szólt senkihez. Hiába hozta a király agara az ételt, rá sem nézett, még csak hozzá sem nyúlt. De egyszer csak a lovász észreveszi, hogy az agár, ami ételt kap, mind a kazalhoz viszi. Rálesett. Meglátta, hogy a kazalban lyuk van, a lyukban meg valami szép lány van elrejtőzködve. Jelenti is a királynak mindjárt hogy mit látott. A király odament, szólítgatta a lányt, de az tartotta a fogadalmat, és nem szólt. A király azt hitte, hogy a lány néma, de nem törődött a némaságával, és elvette feleségül. Nemsokára lett egy szép gyerekük. De volt az udvarban egy kutyairigy vasorrú bába is, az haragudott a néma királynéra szörnyen. Mindenáron el akarta veszejteni. Elkérte egyszer tőle a kisgyereket vesszőkosárba fektette betette a folyóba, az meg vitte, vitte lefelé a kosarat és benne a kisgyereket. Akkor a vasorrú bába bement a királyhoz, azt mondja neki: - Mit érdemel az az asszony, aki saját tulajdon gyerekét a folyóba öli? A király sejtette, hogy az ő feleségére kell most szólni valamit, de nem szólt, csak azt mondta: - Még várok, az igazság majd kisül! De született ám a királynénak második, harmadik gyereke, azokat is mind elveszejtette a vasorrú bába a vízen. De szerencsére egy molnár, akinek egy csepp gyereke sem volt, valamennyit kifogta. A gyerekek születését azonban látták a hollók, meg azt is, ahogy a molnár egymás után kifogta őket. De a király végül, mit volt mit tenni, elhitte, hogy a felesége csakugyan maga emészti el a gyerekeket. Kilencvenkilenc kocsi fát hordatott máglyába, és megparancsolta,

hogy ha az majd tiszta parázstűz lesz, tegyék rá az asszonyt. Már meg is gyújtották a máglyát, már vinni akarták az asszonyt, de mikor épp a zsarátnokra akarták tenni, letelt a hét esztendő, a hét félóra meg a hét minuta. A hét holló, akik ott voltak a máglya körül az igazlátásnál, csak megrázkódott, és valamennyiből szép fiatalember lett. Ők aztán elmondták, hogy a királyné az ő testvérük, idáig azért nem szólhatott, mert őket akarta megszabadítani. A gyerekei pedig, akiket a vasorrú bába a vízen eleresztett, mind egy molnárnál vannak, az kifogta a vízből, és azóta szépen neveli is őket. A királyné megszabadult, a gyerekeit a molnártól visszaszerezték. A királyné az anyját magához vette, a hét testvére pedig elment haza. Még most is boldogan élnek, ha meg nem haltak.

